

Werkingsverslag 2018 Werkingsplan 2019

Woord vooraf

2018 was in vele opzichten een jaar waarin het thema van transitie centraal stond.

Ten eerste was 2018 voor de organisatie en voor het team een jaar met heel wat veranderingen. In april 2018 ging Jan Peeters - stichter en jarenlange directeur van VBJK - in pensioen. Een transitie die reeds langere tijd werd voorbereid. Toch werd 2018 voor het team het jaar om voor het eerst 'op eigen benen te staan'. Tegelijkertijd werd er heel wat nagedacht over de toekomst en, in het bijzonder, over de vraag hoe VBJK zich moet organiseren om als 'projecten-organisatie' performant te blijven. Ook de bestuursorganen werden onder de loep genomen en met de blik op de toekomst van het VBJK gereorganiseerd. De Algemene Vergadering werd fors uitgebreid zodat het een betere afspiegeling werd van het werkveld van VBJK. Doel is van de Algemene Vergadering een reflectiekamer te maken die mee nadenkt over maatschappelijke evoluties en hoe deze zich dienen te vertalen in de strategische plannen van VBJK. De ploeg van de Raad van Bestuur werd vernieuwd en er werden stappen gezet om de Raad van Bestuur nauwer te betrekken bij de werking van VBJK.

Ook in ons werk was het thema 'transitie' sterk aanwezig. Samen met actoren uit verschillende sectoren onderzochten we verder hoe de transitie tussen verschillende opvoedingsmilieus verbeterd kan worden voor alle kinderen en ouders. Denk aan het AMIF-project 'ouderbetrokkenheid in kleuteronderwijs versterken' (p 15), de ondersteuning van De Tandem bij het uitbouwen van een geïntegreerde werking voor kinderen van 0 tot 4 jaar (p 31) en het START-project waarin we met verschillende partners uit binnen- en buitenland het transitiethema onderzochten (p 33). Ook in 2019 zetten we hier verder op in. We starten een intervisietraject voor kinderdagverblijven en scholen in Aalst over een warme en inclusieve overgang van thuis/kinderopvang naar de kleuterschool (p 34) en zetten in overleg met de ambtelijke werkgroep in op een bredere kennisdeling over transitie (p 35). Er werd een nieuw projectvoorstel ingediend om de internationale samenwerking en uitwisseling over transitie verder te kunnen zetten.

Daarnaast is de kinderopvang een sector die momenteel volop in beweging/transitie is. We waren betrokken bij de zoektocht naar wegen om alle kinderbegeleiders de kans te bieden om tegen 2024 hun competenties te valideren, waar nodig te versterken en een kwalificatiebewijs te behalen (p 43). De nieuwe ondersteuningsstructuur voor de kinderopvang kreeg in 2018 stap voor stap vorm. In 2019 verkennen hoe we een samenwerking met deze ondersteuningsstructuur kunnen uitbouwen. Concreet betrekken we de ondersteuningsstructuur alvast bij het JoKo-project (p 39) waarin we onderzoeken en uittesten hoe jobshadowing kan worden ingezet om kinderopvangmedewerkers en organisaties leerkanalen te bieden.

Opvang en Onderwijs voor Jonge Kinderen (of Early Childhood Education and Care) is ook in andere landen sterk in ontwikkeling. In opdracht van UNICEF werd een analyse gemaakt van het ECEC-systeem in Servië, Georgië, Oekraïne en Armenië op basis van het European Quality Framework (p 46). Deze opdrachten werden getrokken door Jan Peeters; hij werkte hierin samen met verschillende VBJK-medewerkers om op deze manier zijn expertise in het uitvoeren van dergelijke opdrachten te delen.

Tot slot werden in 2018 nieuwe initiatieven en projecten opgestart. We lanceerden begin 2018 het Be-REYN-netwerk (p 13). Doel is het uitbouwen van een platform van en voor praktijkwerkers om ervaringen uit te wisselen over het verbeteren van de toegankelijkheid van basisvoorzieningen voor jonge kinderen voor Roma en woonwagenbewoners. We waren betrokken bij de opstart van het Pro-M-project (p 36) over het bevorderen van vroege meertaligheid. Ten slotte ging het EDUCAS-project (p 37) van start waarin we samen met voorschoolse voorzieningen en onderzoekers uit Vlaanderen, Litouwen, Italië en ISSA onderzoeken hoe de pedagogische ruimte maximaal kan worden afgestemd op de uiteenlopende behoeften van kinderen en gezinnen. Boeiende initiatieven, die in 2019 verder worden uitgerold.

Sandra Van der Mespel
Directeur VBJK

Organisatiestructuur

Algemene Vergadering

De Heer Michel Vandenbroeck	voorzitter, UGent
Mevr. Heide-Marie Piette	Kinderopvang De Duizendpoot vzw
Mevr. Mady Van Herreweghe	Landelijke Kinderopvang
De Heer Danny Verdonck	Stad Gent, Dienst Kinderopvang
Mevr. Mia Brumagne	Landelijke Kinderopvang
Mevr. Barbara De Vos	Vlaams Welzijnsverbond
De Heer Wim Vanesch	Federatie Kinderopvang
Mevr. Lien Libin	VVSG
De Heer Remi Baekelmans	expert
Mevr. Anick Foret	DVO Oudenaarde
Mevr. Marina De Greef	kinderdagverblijven KULeuven
De Heer Geert De Raedemaeker	Erasmushogeschool
Mevr. Lien Werbrouck	Karel de Grote Hogeschool
Mevr. Heidi Piette	voormalige organisator zelfstandig KO
Mevr. Mieke Coulembier	Unieko
Mevr. Lutgard Vrints	Gezinsbond
Mevr. Sangmitra Bhutani	Minderhedenforum
Mevr. Ilse Baeck	OCMW Dilbeek
Mevr. Soraya Fret	Katholiek Onderwijs
Mevr. Griet Vandenabeele	De Vlieger, basisschool
Mevr. Anne Lambrechts	Elmer
Mevr. Ann De Smul	VSPW Gent
Mevr. Chris De Bruyne	VCOK
Mevr. Samira Castermans	De Sloep
De Heer Jan Peeters	expert
Mevr. Wendy De Weyer	Arteveldehogeschool
Mevr. Katleen Govaert	waarnemer Kind en Gezin
Mevr. Christine Faure	plaatsvervangend waarnemer Kind en Gezin
Mevr. Tineke Schiettecat	Hogeschool Gent, lector vakgroep Orthopedagogiek
De Heer Jochen Devlieghere	Universiteit Gent, Vakgroep Sociale Agogiek
Mevr. Dragana Avramov	expert

Raad van Bestuur

Prof. Michel Vandenbroeck, Voorzitter	Universiteit Gent, Vakgroep Sociale Agogiek
Prof. Remi Baekelmans	Expert
De Heer Wim Van Esch	Unizo
Mevr. Wendy De Weyer	Arteveldehogeschool, opleidingscoördinator PJK
De Heer Jochen Devlieghere	Universiteit Gent, Vakgroep Sociale Agogiek
Mevr. Lien Libin	VVSG
Mevr. Tineke Schiettecat	Hogeschool Gent, lector vakgroep Orthopedagogiek
Mevr. Barbara Devos	Vlaams Welzijnsverbond

Waarnemers

De Heer Jan Peeters tot 30/04/2018	expert
Mevr. Sandra Van der Mespel	Vertegenwoordiger personeel VBJK
Mevr. Katleen Govaert	Vertegenwoordiger Kind en Gezin
Mevr. Christine Faure	Vertegenwoordiger Kind en Gezin (plaatsvervangend)

Personeel

Coördinatoren

Jan Peeters (100%) tot 30/04/2018	Algemeen Directeur
Sandra Van der Mespel (100%)	Teamcoördinator tot 30/04/2018 → Algemeen Directeur

Educatief / onderzoeksteam

Caroline Boudry (100%)	Educatief medewerker
Renilde Claesen (ziekteverlof)	Educatief medewerker / onderzoeker
Hester Hulpia (80%)	Educatief medewerker / onderzoeker
Brecht Peleman (gemiddeld 65%) tot 30/04/2018	Educatief medewerker / onderzoeker
Ellen Rutgeerts (80%) tot 30/06/2018	Educatief medewerker / redacteur
Ankie Vandekerckhove (90%)	Educatief medewerker / onderzoeker
Wouter Bulckaert (50%) vanaf 03/09/2018	Communicatieverantwoordelijke / redacteur
Katrien Van Laere (100%)	Onderzoeker
Veerle Vervaet (80%)	Educatief medewerker / onderzoeker
Nima Sharmahd (50%)	Educatief medewerker / onderzoeker
Liesbeth Lambert (50%)	Educatief medewerker / onderzoeker
Chris De Kimpe	Vrijwilligster, educatief medewerker internationale projecten
Diana Scamburova (50%) tot 31/12/2018	Educatief medewerker / onderzoeker
Joëlle Mottint (20%) tot 17/06/2018	Educatief medewerker / onderzoeker

Administratie

Joske Buyle (80% tot 30/06/2018) → 60%	Administratief medewerker
Mike De Cloedt (60%)	Administratief medewerker
Olena Dmytrenko (50%)	Administratief medewerker

Inhoudsopgave

Projecten: realisaties in 2018 en ambities in 2019	9
1 Inclusie en sociale cohesie in een diverse samenleving	9
1.1 Jobshadowingtraject 'Sociale steun en cohesie'	9
1.2 Kinderopvang met sociale functie	10
1.3 Centra Inclusieve Kinderopvang	11
1.4 Pionieren in samenwerking: inclusieve Kinderopvang en MFC's – uitwisselingstraject	12
1.5 TOY for Inclusion: Community Based Early Childhood Education and Care (ECEC) for Roma Children	12
1.6 Be-REYN netwerk	13
1.7 Ouderbetrokkenheid in kleuteronderwijs versterken	15
1.8 Multilingual early childhood education and care for young refugee children	16
1.9 Social Inclusion, Education and Urban Policy for Young Children	16
1.10 Study on the feasibility of a child guarantee for vulnerable children	17
2 Samenwerking en integratie ... waar kinderen en gezinnen beter van worden	19
2.1 Huis van het Kind In-Zicht	19
2.2 Proeftuinen buurtgerichte netwerken	19
2.3 KOALA, Kind- en OuderActiviteiten voor Lokale Armoedebestrijding in combinatie met kinderopvang met een plussubsidie	20
2.4 Integrated working in ECEC: leren van andere landen	21
2.5 NESETII: Role and place of ECEC in integrated working, benefitting vulnerable group	22
2.6 INTESYS, Together supporting vulnerable children through integrated early childhood services	22
2.7 IAS: Increasing Accessibility of integrated ECEC-services to support all families with young children	24
2.8 Participatief onderzoekstraject: kinderen als onderzoekers	25
2.9 Buitenschoolse opvang en vrije tijd op maat van elk kind in Sluizeken-Tolhuis-Ham – ondersteuning proeftuin	26
2.10 Ondersteunen beleidsontwikkelingen opvang en vrije tijd van schoolkinderen	27
3 Een pedagogisch project voor 0 tot 12 jaar	28
3.1 Ontwikkelen en verspreiden van pedagogische materialen	28
3.2 KIDDO	29
3.3 KIDDOdag	30
3.4 Kleuterparticipatie en transitie in Gentse kinderopvang en kleuteronderwijs	31
3.5 Begeleidingstraject De Tandem (De Plek), een geïntegreerde werking van Kinderopvang Rinkelbel en Freinetschool De Tandem, GO! Sint Kruis	31
3.6 START – A good start for all: Sustaining TrAnsitions across the Early Years	33
3.7 FWO-onderzoek: De overgang naar de kleuterschool voor kinderen uit gezinnen in armoede	34
3.8 Een warme en inclusieve overgang van thuis/kinderopvang naar de kleuterschool – begeleidingstraject Aalst	34
3.9 Kennisdeling transitie	35

3.10	Het bevorderen van vroege meertaligheid in de kinderjaren en kinderopvang (Pro-M).....	36
3.11	Educas: Creating child and family friendly learning spaces in ECEC centres	37
4	Een competent systeem	39
4.1	MEMOO: ondersteuning pedagogische coaches en opleidingen.....	39
4.2	JoKo – Jobshadowing in de Kinderopvang	39
4.3	Ondersteunen opleidingen medewerkers basisvoorzieningen jonge kinderen	41
4.4	ISSA Peer Learning Activity: The Wanda method – overview and steps forward.....	42
4.5	Werkgroep kwalificerend traject op maat van gezinsopvang	43
4.6	Lerend netwerk IMPACT	43
4.7	VALUE Diversity in Care and Education	44
4.8	SEED: Social and Emotional Education and Development: upscaling awareness and skills in ECEC practice	46
4.9	UNICEF: developing and implementing a framework and process to monitor and improve quality in Serbia, Georgia, Ukraine & Armenia.....	46
4.10	UNICEF New York: To Develop/Strengthen the pre-primary Workforce in LMIC's (UNICEF / UNESCO).....	48
4.11	Routledge Boek over European Quality Framework.....	49
4.12	Samenwerking met de Universiteit van Parma (IT).....	50
5	Adviesverlening en netwerking.....	51
5.1	Vlaanderen.....	51
5.1.1	Ambtelijke werkgroep 'Investeren in de omgeving van kinderen: transities' en ev. werkgroepen in kader van actieplan	51
5.1.2	Adviesverlening aan Klasse bij ontwikkeling filmpjes in het kader van het project Kleine Kinderen, Grote Kansen	51
5.1.3	Lokaal Overleg Kinderopvang, Stad Gent.....	52
5.1.4	Stuurgroep sociale functie, Kind en Gezin	52
5.1.5	Adviesraad Gezin VGC.....	52
5.1.6	Sectoroverleg Kind en Gezin	52
5.1.7	Congrescomité EXPOO	52
5.1.8	Resonansgroep inclusieve kinderopvang	53
5.1.9	Review board project Ouderschap en Opvoedingsondersteuning	53
5.2	Internationaal	53
5.2.1	Participatie aan ISSA-netwerk.....	53
5.2.2	Stuurgroep NESETII	54
	Facts and figures 2018	55
1	Communicatie	55
2	Evenementen	58
2.1	VBJK levert bijdrage aan evenementen.....	58
2.1.1	Keynotes op conferenties in België en Nederland.....	58
2.1.2	Lezingen, workshops en debatten in België en Nederland.....	58
2.1.3	Keynotes op internationale studiedagen en congressen.....	59
2.1.4	Lezingen, workshops en debatten op internationale studiedagen en congressen	60
2.1.5	Trainingen en gastcolleges binnen opleiding en vorming	60
2.2	VBJK neemt deel aan evenementen.....	60

2.2.1	Bijwonen conferenties, studiedagen en studiebezoeken	60
2.2.2	Opleiding.....	62
3	Publicaties	63
3.1	Boeken & brochures	63
3.2	Wetenschappelijke rapporten	63
3.3	Wetenschappelijke artikelen	63
3.4	Artikelen / hoofdstukken in vaktijdschriften en boeken.....	64
3.5	Artikelen in KIDDO.....	64
3.6	Interviews	65
3.7	Films	65
4	Overzicht van de verkoop en verspreiding van trainingsmaterialen	66
4.1	Audiovisueel materiaal.....	66
4.2	Boeken, vorming- en trainingsmaterialen	66
4.3	Tijdschriften	68

Projecten: realisaties in 2018 en ambities in 2019

1 Inclusie en sociale cohesie in een diverse samenleving

In een context van toenemende diversiteit willen we beleid en praktijk ondersteunen in het realiseren van breed toegankelijke basisvoorzieningen waar kinderen, gezinnen en buurt elkaar kunnen ontmoeten. We onderzoeken hoe de toegankelijkheid van basisvoorzieningen voor groepen die vandaag ondervertegenwoordigd zijn (denk aan bijvoorbeeld kinderen met een specifieke zorgbehoefte en hun gezin, jonge kinderen op de vlucht en Roma en woonwagengewoners) kan worden verbeterd.

1.1 Jobshadowingtraject 'Sociale steun en cohesie'

Looptijd:	januari 2017 - september 2018
Projectcoördinatie:	Liesbeth Lambert
Projectuitvoering:	Liesbeth Lambert & Fien Lannoye (VCOK) in samenwerking met EXPOO
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin
Doelstelling	Basisvoorzieningen voor jonge kinderen inspireren over hoe ze via hun werking een bijdrage kunnen leveren aan het versterken van sociale steun en cohesie in onze superdiverse samenleving.
Resultaat 2018	In navolging van het EXPOO-congres 2016 richtte VBJK in samenwerking met VCOK en EXPOO een jobshadowingtraject in. In dit project kregen twee medewerkers van de deelnemende organisaties de mogelijkheid om het werk van iemand anders te 'schaduw', mee te werken in een andere organisatie en zo te leren van elkaar. Aan het traject namen zes organisaties deel waaronder drie kinderdagverblijven, twee Huizen van het Kind en een consultatiebureau. In 2018 vond de laatste uitwisselingsbijeenkomst van het traject plaats waarbij de vooropgestelde acties werden besproken en uitgediept per organisatie. Als afsluiter van dit project werkten we aan een eindproduct dat bestaat uit twee delen. In het eerste deel zoomen we in op de methodiek zelf en beschrijven bijna draaiboekgewijs hoe je een dergelijk traject kan vormgeven. In deel twee gaan we dieper in op het thema 'sociale steun en cohesie': het referentiekader dat verschillende aandachtsgebieden en indicatoren horend bij het thema sociale steun en cohesie beschrijft, aangevuld met aandachtspunten en voorbeelden die gedeeld werden tijdens de uitwisselingsmomenten. Daarnaast schreven we ook een KIDDO-artikel over het traject en verzorgden we samen met twee praktijken die deelnamen aan het traject een workshop op het EXPOO-congres 2018.

1.2 Kinderopvang met sociale functie

Looptijd:	doorlopend
Projectcoördinatie:	Ankie Vandekerckhove
Projectuitvoering:	Ankie Vandekerckhove
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	<p>Het doel van dit intervisietraject is tweeledig: ondersteunen en blijven motiveren van de deelnemers (bijvoorbeeld rond de impact van het decreet Kinderopvang van Baby's en Peuters op het werken aan de sociale functie) alsook visie, inzichten en materialen over sociale functie blijvend en breed kenbaar maken en verspreiden in de sector. Hiermee vindt de kinderopvangsector ondersteuning bij het werken aan een toegankelijke en kwaliteitsvolle kinderopvang voor alle kinderen en ouders, met bijzondere aandacht voor de meest kwetsbare gezinnen en het decreetaal verankerde 'recht op opvang'.</p>
Resultaat 2018	<p>Dit intervisietraject, in 2010 opgestart op vraag van en in samenwerking met Kind en Gezin, brengt sleutelfiguren uit dertien verschillende netwerken en koepelorganisaties samen. Zij vertegenwoordigen een groot deel van de Vlaamse voorzieningen (gezinsopvang en groepsopvang) en vormen samen een kritische leergemeenschap. De sleutelfiguren nemen de inhoud van deze intervisiemomenten mee naar hun eigen teams; tegelijkertijd brengen zij op dit overleg inhoud, ervaringen en vragen vanuit hun team in.</p> <p>VBJK staat in voor de begeleiding van deze intervisiegroep, in nauw overleg met Kind en Gezin. Het kader 'kinderopvang met sociale functie' en de DECET-principes vormen de leidraad voor deze intervisiegroep.</p> <p>In 2018 waren er drie bijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten wisselden deelnemers ervaringen en expertise uit over hoe zij de sociale functie in hun organisaties realiseren (bijvoorbeeld traject Stad Genk).</p> <p>Daarnaast was er ook een informatief moment waarbij het materiaal van 'Praktijk in beeld' werd voorgesteld en besproken. Hierin werden vier actuele thema's behandeld: 'positief omgaan met diversiteit', 'participatie en ouderbetrokkenheid', 'sociale cohesie' en 'samenwerking tussen organisaties'.</p>
Proces 2019	<p>Continuering van het intervisietraject – gestart in 2010 – in opdracht van en in samenwerking met Kind en Gezin.</p> <p>Tegelijkertijd wordt in voorjaar 2019 de strategie om de sociale functie van de kinderopvang breed te implementeren in de sector herdacht: welke stappen hebben we reeds ondernomen? Waar staan we vandaag en wat zijn de uitdagingen? Welke strategie zetten we in de komende jaren in om de sociale functie van de kinderopvang te versterken? In het bijzonder: hoe kunnen we de opgebouwde inzichten ook overbrengen naar nieuwe trap 3 voorzieningen betrokken in KOALA-projecten? Er wordt gestart met een werkgroep die deze strategie zal uittekenen; de hierboven vermelde intervisiegroep wordt hier eveneens bij betrokken.</p>

	<p>Tegen eind juni moet de vernieuwde strategie klaar zijn zodat de implementatie kan starten in najaar 2019.</p> <p>Ten slotte zal VBJK samen met Kind en Gezin een training organiseren over toegankelijke kinderopvang voor de pedagogisch ondersteuners van het nieuwe ondersteuningsnetwerk.</p>
Beoogd resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> • Voorjaar: continuering intervisietraject; • Vernieuwde strategie in functie van versterking sociale functie kinderopvang is uitgetekend en eerste stappen naar uitvoering zijn gezet; • Training toegankelijke kinderopvang voor de pedagogisch ondersteuners van het nieuwe ondersteuningsnetwerk.

1.3 Centra Inclusieve Kinderopvang

Looptijd:	2014 - 2018
Projectcoördinatie:	Veerle Vervaeet
Projectuitvoering:	Caroline Boudry & Veerle Vervaeet
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	De kinderopvangsector ondersteunen bij het realiseren van een inclusieve kinderopvang.
Resultaat 2018	<p>Van 2014 tot en met 2018 begeleidde VBJK, samen met Kind en Gezin, een traject ter ondersteuning van de opstart van de Centra voor Inclusieve Kinderopvang (CIK).</p> <p>Samen met de inclusiecoaches van de Centra Inclusieve Kinderopvang werden inspirerende praktijken ontwikkeld en gedocumenteerd. In de loop van 2018 werd opnieuw aandacht besteed aan de positie van ouders en de verschillende rollen die zij opnemen in de opvoeding van hun kind met specifieke ondersteuningsvragen (externe spreker: dr. Elisabeth De Schauwer, UGent). Ook was er aandacht voor de stem en beleving van kinderen in de inclusieve opvang (Kindclusief, Arteveldehogeschool). Bij de intervisiesessies lag de focus op de begeleiding en ondersteuning bij het opstarten en opvolgen van externe individuele begeleidingsprocessen en het opstarten van diverse Lerende Netwerken Inclusie. Er werd ook ruimte gegeven aan het uitwisselen van succesvolle methodieken. We voerden onderzoek naar de noden van de inclusiecoach binnen een Centrum voor Inclusieve Kinderopvang bij het uitvoeren/realiseren van hun opdracht en werkten aan een profilering van de CIK binnen de samenwerkingsverbanden. Bij de afsluitende sessie werden de buddy's van de coaches mee uitgenodigd om via een terugblik samen naar de toekomst van de CIK te kijken.</p> <p>In 2018 werd op initiatief van Kind en Gezin een onderzoek opgestart waarbij de pilootwerking van de CIK wordt geëvalueerd. Via de beleving van ouders, toeleiders en kinderopvang wordt gepeild of een CIK tegemoetkomt aan hun noden (toegankelijke kwaliteitsvolle opvang) en of de kinderopvanglocaties zich voldoende ondersteund weten. De resultaten worden in voorjaar 2019 bekend gemaakt.</p>
Proces 2019	Op vraag van de CIK, zal het begeleidingstraject worden gecontinueerd onder de vorm van twee terugkomdagen per jaar. Ook hierbij zal VBJK verder ondersteunen. Centraal staat de vraag hoe inclusieve

	kinderopvang in Vlaanderen te realiseren, gebruik makend van de resultaten van de omvangrijke analyse uitgevoerd in 2018. Daarnaast blijft er ruimte voor de bespreking van de noden die de inclusiecoaches op de werkvloer ervaren.
Beoogd resultaat 2019	VBJK werkt actief mee aan de voorbereiding en uitvoering van twee terugkomdagen.

1.4 Pionieren in samenwerking: inclusieve Kinderopvang en MFC's – uitwisselingstraject

Looptijd:	2019 - 2020
Projectcoördinatie:	Veerle Vervaeet
Projectuitvoering:	Veerle Vervaeet
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin
Doelstelling	Multifunctionele centra (MFC) en Kinderopvang realiseren samen inclusieve kinderopvang voor elk kind en elke ouder.
Resultaat 2018	In het najaar 2018 werd door Kind en Gezin de oproep gelanceerd voor lokale initiatieven waarin kinderopvang en MFC onderzoeken op welke manier er meer kinderen met hogere zorgnoden inclusief kunnen worden opgevangen. Samen met VBJK werd een kader ontwikkeld met prioritaire aandachtspunten voor een dergelijke intensieve samenwerking: participatiekansen voor het kind, regierol van de ouders, in dialoog ondersteuning inzetten, focus op verkennen en innoveren en evenwaardig partnerschap in samenwerken. In januari zullen de geselecteerde initiatieven van start gaan.
Proces 2019	Omwille van het innovatieve karakter van de pionierstrajecten, wordt er een uitwisselingstraject opgezet door Kind en Gezin en het VAPH. VBJK zal hier opnieuw aan meewerken. Via dit traject worden ervaringen uitgewisseld, het proces gedocumenteerd en werkzame elementen en drempels in kaart gebracht. In januari wordt een startmoment georganiseerd met de lokale kinderopvanginitiatieven, MFC en betrokken CIK-coaches waarbij de pioniers met elkaars plannen kunnen kennismaken. Verder worden er in 2019 twee uitwisselingsdagen voorzien waarin de uitgeprobeerde praktijken en ervaringen gedeeld zullen worden. Een aandachtspunt doorheen het traject is de samenwerking met de Huizen van het Kind.
Beoogd resultaat 2019	VBJK werkt actief mee aan het uitwisselingstraject. Er wordt een startmoment en twee uitwisselingsdagen gerealiseerd.

1.5 TOY for Inclusion: Community Based Early Childhood Education and Care (ECEC) for Roma Children

Looptijd:	januari 2017 - januari 2019
Projectcoördinatie:	Nima Sharmahd
Projectuitvoering:	Diana Scamburova, Veerle Vervaeet, Liesbeth Lambert & Nima Sharmahd
Financiering:	Europese Commissie, DG Justice and Consumers

Doelstelling	Inclusie van Romafamilies door middel van buurtgerichte basisvoorzieningen voor jonge kinderen.
Resultaat 2018	<p>VBJK was partner in dit project samen met ICDI (projectleider), ISSA en andere organisaties uit Slovenië, Kroatië, Letland, Slowakije, Italië en Hongarije.</p> <p>In 2018 werden de twee pilootprojecten in Gent (in Ledeberg en Brugse Poort) verdergezet. Onze focus lag vooral op Slovaakse gezinnen, gezien zij de meeste kwetsbare groep vormen in Gent en weinig of niet bereikt worden door basisvoorzieningen voor gezinnen met jonge kinderen. Er werden opnieuw verschillende activiteiten ingericht om deze groep te bereiken: ontmoetingsmomenten, muzieklessen, feesten, ... De samenwerking met VZW Jong en VZW Rode Lotus was hierin cruciaal geweest. In samenwerking en door in te zetten op een outreachende benadering bereikten we in totaal 50 families (Roma en niet-Roma).</p> <p>We organiseerden in 2018 ook een driedaags uitwisselingstraject over inclusie van Romagezinnen. Verschillende organisaties die met Roma- en niet-Romafamilies werken, namen deel. Tijdens dit traject konden ervaren en minder ervaren professionals praktijken en ideeën uitwisselen. Volgende organisaties namen deel: Stad Gent (buurtstewards, brugfiguren), CAW, OCMW, VZW Jong, Kind en Gezin en kinderopvangvoorzieningen (26 deelnemers).</p> <p>Daarnaast werkten we aan het verduurzamen van de acties. Samen met VZW Jong en VZW Rode Lotus bekeken we hoe de outreachende benadering kon worden verdergezet (via het inschakelen van extra vrijwilliger die de kinderbegeleiders ondersteunt). Er vonden ook intervisiemomenten plaats met de medewerkers van VZW Jong en VZW Rode Lotus om te reflecteren over hun praktijk aan de hand van de succesfactoren van TOY for Inclusion. VZW Jong en VZW Rode Lotus zullen in de toekomst verder werken met de activiteiten en de benadering van TOY for Inclusion.</p> <p>Ten slotte werd samen met de andere internationale partners, een <i>Wat Werkt Handleiding</i> gepubliceerd. In november 2019 vond er een slotconferentie in Gent plaats waaraan alle betrokken partners en andere geïnteresseerde organisaties uit Vlaanderen deelnamen (in totaal 60 deelnemers).</p>

1.6 Be-REYN netwerk

Looptijd:	januari 2017 - december 2020
Projectcoördinatie:	Liesbeth Lambert
Projectuitvoering:	Diana Scamburova, Veerle Vervaeke & Liesbeth Lambert
Financiering:	Open Society Foundation; co-financiering Kind en Gezin (via inzet eigen personeel)

Doelstelling	Uitbouw van een platform van en voor praktijkwerkers uit basisvoorzieningen. Dit platform wil via uitwisseling, discussieactiviteiten en lerende netwerken praktijk en beleid ondersteunen in het realiseren van breed toegankelijke
---------------------	--

	basisvoorzieningen voor Romafamilies en woonwagenbewoners in het bijzonder.
Resultaat 2018	<p>Het Romani Early Years Network (REYN) is een initiatief van ISSA, gefinancierd door de Open Society Foundation (OSF). REYN voert actie om basisvoorzieningen voor jonge kinderen beter toegankelijk te maken voor Roma en woonwagenbewoners (WWB) en het personeelsbestand in deze voorzieningen te diversifiëren. REYN doet dit onder meer via het oprichten van nationale REYN-initiatieven. In 2017 startte VBJK in samenwerking met Kind en Gezin Be-REYN op in Vlaanderen. Ook Stad Gent, het Minderhedenforum en Departement Onderwijs zijn hier nauw bij betrokken. In de voorbije jaren werd er ingezet op het uitbouwen van een Vlaams netwerk van organisaties en professionals betrokken bij Romagezinnen en Travellers. In 2018 gingen we van start met een lanceringsmoment waarbij ontmoeting en inspiratie centraal stonden. Na een introductiemoment door Koen Geurts deelden vier inspirerende praktijken hun ervaringen in het realiseren van breed toegankelijke basisvoorzieningen waar Romagezinnen en WWB-families zich welkom voelen. Na de kick-off volgden drie thematische sessies over diverse aspecten van toegankelijkheid. Romamoeders en -vaders, praktijkwerkers en onderzoekers zorgden voor de input van deze uitwisselingsessies. Daarnaast organiseerden we een intervisietraject voor professionals uit preventieve gezinsondersteuning, kinderopvang en andere organisaties. Het reflecteren en uitwisselen over de eigen praktijk aan de hand van de DECET-principes en de toegankelijkheidsdrempels stonden centraal. De eerste stappen rond het in kaart brengen en voorbereiden van acties om de diversiteit in het personeelsbestand van basisvoorzieningen voor jonge kinderen te verhogen, werden gezet. In het najaar 2018 werd er werk gemaakt van een nieuwe subsidieaanvraag zodat het Be-REYN netwerk kan worden gecontinueerd in 2019-2020.</p>
Proces 2019	<p>In de nieuwe projectperiode schuiven we drie doelstellingen naar voor die verder bouwen op het werk uit de eerste projectperiode:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunen van de uitbouw van lokale gezinsondersteunende netwerken voor woonwagenbewoners in niet-residentiële verblijfsparken; • Ondersteunen van professionals uit preventieve gezinsondersteuning in het realiseren van breed toegankelijke basisvoorzieningen met Romafamilies. <p>In samenwerking met Kind en Gezin en met het Minderhedenforum zullen we twee lerende netwerken opzetten. De derde doelstelling bestaat uit het ontwikkelen van materialen om enerzijds meer Roma en WWB's te laten kennismaken met jobmogelijkheden in basisvoorzieningen en anderzijds het werkveld te sensibiliseren. In 2019 zullen we hiervoor de eerste voorbereidende stappen zetten.</p>
Beoogd resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> • een lerend netwerk van acht sessies voor betrokkenen bij de residentiële woonwagenterreinen; • een lerend netwerk van acht sessies voor professionals uit preventieve gezinsondersteuning + uitwisselingsactiviteiten voor een bredere groep;

- voorbereiden sensibiliseringsmaterialen in functie van inschakelen Roma / WWB als medewerkers in basisvoorzieningen;
- communicatieacties over de werking van het Be-REYN-netwerk.

1.7 Ouderbetrokkenheid in kleuteronderwijs versterken

Looptijd:	januari 2017 - 31 december 2018
Projectcoördinatie:	Veerle Vervaeet
Projectuitvoering:	Katrien Van Laere & Veerle Vervaeet
Financiering:	AMIF
Doelstelling	Via zeven proeftuinen in Vlaanderen en Brussel de kleuterparticipatie bij personen uit derde landen verhogen en verbeteren. De focus ligt op het aspect ouderbetrokkenheid als voorwaarde voor duurzame, kwalitatieve kleuterparticipatie.
Resultaat 2018	<p>Dit project kadert in het Vlaamse luik van het Nationaal Programma AMIF 2014-2020, Specifieke Doelstelling 2 'Integratie en Legale Migratie' en Nationale Prioriteit 2 'Integratie'. In januari 2017 startten de zeven proeftuinen met in totaal 23 scholen over alle netten heen en hun welzijnspartners: Gent, Brussel, Menen, Oostende Mechelen en twee proeftuinen in Antwerpen. De proeftuinen werden samengebracht in een overkoepelend Lerend Netwerk om de expertise te verbreden en te verdiepen, kennisdeling te stimuleren en zoveel mogelijk actoren aan te zetten om actief werk te maken van een wederkerige ouder-schoolsamenwerking in het kleuteronderwijs. VBJK coördineerde en begeleidde het lerend netwerk. Het monitoren en evalueren van de proeftuinen gebeurde in samenwerking met UGent (vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek en Steunpunt Diversiteit en Leren). In 2018 continueerden we de intervisiesessies van het Lerend Netwerk. In het voorjaar werden nog vier sessies georganiseerd over taal - en communicatiebeleid, ontmoeting en sociale steun, belang samenwerking welzijn- en onderwijsorganisaties en over visieontwikkeling.</p> <p>Bij de start van het jaar werd ook opnieuw een bezoek gebracht aan de individuele proeftuinen, zodat de evoluties op de voet konden gevolgd worden en indien nodig ondersteuning op maat kon worden geboden. Bij de tussentijdse rapportage werd geëxperimenteerd met het (zelf)evaluatiekader dat samen met de proeftuinen vorm kreeg. De bedoeling was tot een instrument te komen dat veel kwalitatieve data opleverde die kon gebruikt worden bij het ontwikkelen van de publicatie en richting geven aan het slotevenement. Vanaf september volgde daarom een derde bezoekeronde om de verkregen informatie te verfijnen in functie van de publicatie. Er werden nog twee bijeenkomsten van de klankbordgroep voorzien.</p> <p>Ter voorbereiding van de slotconferentie (eind december) werden de proeftuinen individueel en per workshop begeleid om een voorstelling te brengen van hun ontwikkelde praktijken. Tijdens de slotconferentie 'Kleuterparticipatie anders bekeken' werd ook het boek <i>Warm, welkom en wederkerig. Naar een goede ouder-school samenwerking</i> voorgesteld en verspreid. De conferentie werd bijgewoond door 250 deelnemers vanuit beleid en praktijk Onderwijs, Welzijn, Integratie en inburgering.</p>

1.8 Multilingual early childhood education and care for young refugee children

Looptijd:	oktober 2016 - mei 2019
Projectcoördinatie:	Ankie Vandekerckhove
Projectuitvoering:	Ankie Vandekerckhove
Financiering:	Europese Commissie (Erasmus+)
Doelstelling	Kwaliteit verhogen van voorzieningen voor jonge kinderen in de context van asiel, onder meer door het verspreiden van inspirerende praktijken en het ontwikkelen van werkinstrumenten voor professionals in voorzieningen voor jonge kinderen.
Resultaat 2018	<p>VBJK participeert als partner aan dit Europese project over de toegankelijkheid van ECEC voor kinderen van asielzoekers. Aan dit project werken onderzoeksinstituten mee uit Nederland, Verenigd Koninkrijk, Noorwegen en Vlaanderen. De centrale vraag is: wat hebben deze kinderen nodig en, meer in het bijzonder, wat is het meest wenselijke taalbeleid om deze kinderen en hun ouders op een kwaliteitsvolle manier te ondersteunen?</p> <p>In 2018 kwamen de projectpartners tweemaal bijeen en werden de landenrapporten (UK, NW, NL, BE) gefinaliseerd, waarin inspirerende praktijken van ECEC-voorzieningen voor gezinnen met jonge kinderen in de context van asiel in kaart werden gebracht. In 2017 was reeds gebleken dat dit niet evident was en dat structureel beleid en toegang tot (kinderopvang-)voorzieningen vaak lijkt te ontbreken. Desondanks werden enkele inspirerende praktijken beschreven en werd gewerkt aan het formuleren van de vereiste condities en competenties om met deze gezinnen te werken. Tevens werd het voorbereidend werk verricht voor de afsluitende conferentie in mei 2019.</p>
Proces 2019	In 2019 zal alle materiaal gebundeld worden en wordt tevens een toolbox gemaakt voor de ECEC-sector. In juni wordt dit project afgesloten met een conferentie in het kader van het ISSA-congres in Leiden
Beoogd resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> • eindverslag van het project met inbegrip van beleidsaanbevelingen; • toolbox voor de praktijk; • slotconferentie (juni 2019, Leiden, NL).

1.9 Social Inclusion, Education and Urban Policy for Young Children

Looptijd:	september 2016 - augustus 2019
Projectcoördinatie:	Ankie Vandekerckhove
Projectuitvoering:	Ankie Vandekerckhove
Financiering:	Europese Commissie (Erasmus+)
Doelstelling	Samenbrengen van kennis en werkinstrumenten voor professionals om hun competenties te verhogen in het omgaan met de groeiende diversiteit.

Resultaat 2018	In dit Erasmus+ project werkt een netwerk van steden samen aan sociale inclusie in ECEC in stedelijke context. In 2018 werd tijdens twee internationale meetings gefocust op de verschillende werkpakketten (ontwikkelen van een competentieprofiel, trainingsmodule, videomateriaal, beleidsaanbevelingen). VBJK gaf hierbij de meeste input bij de uitwerking van een competentieprofiel, waarbij ook de inzichten van het CoRe onderzoek gebruikt werden. VBJK was tevens betrokken bij de ontwikkeling van een trainingsmodule op basis van de literatuuroverzichten (zie 2017) en het competentieprofiel. Deze vijfdaagse trainingsmodule over sociale inclusie werd vervolgens getest bij een groep studenten (DK, NL) uit de pedagogische opleidingen. VBJK verzorgde daarin een onderdeel over 'competente systemen voor sociale inclusie'.
Proces 2019	In 2019 zullen alle materialen (literatuuroverzichten uit de partnerlanden, competenties, filmmateriaal, beleidsaanbevelingen en trainingsmodule) gebundeld worden en zal alles toegelicht worden op een slotconferentie.
Beoogd resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> • uitgave van de diverse materialen (profielfilm, beleidsaanbevelingen); • disseminatie van de materialen onder meer op de slotconferentie (mei 2019, Amsterdam).

1.10 Study on the feasibility of a child guarantee for vulnerable children

Looptijd:	oktober 2018 - maart 2020
Projectcoördinatie:	Ankie Vandekerckhove
Projectuitvoering:	Ankie Vandekerckhove
Financiering:	Europese Commissie
Doelstelling	In dit project wordt een haalbaarheidsstudie gevoerd naar de zogenaamde 'Child Guarantee'. Dit is een initiatief van het Europees Parlement, waarbij nagegaan moet worden hoe en of aan elk (kwetsbaar) kind een basispakket aan ondersteuning en voorzieningen kan verzekerd worden teneinde de nadelige gevolgen van armoede en sociale exclusie tegen te gaan. Hierbij wordt betrokken van een rechtenbenadering en komt de inspiratie vooral uit bestaande EU-documenten zoals <i>Pillar of social rights</i> (2017) en <i>Recommendation 'Investing in children'</i> (2013).
Resultaat 2018	In 2018 kwam de projectgroep, onder leiding van Applica, Liser, Eurochild en Save the Children, voor een eerste maal bijeen om het geheel van de werkzaamheden te bespreken. De studie zal focussen op vijf beleidsdomeinen: huisvesting, voeding, onderwijs, ECEC en gezondheidszorg. Daarbij wordt in deze studie vooral gekeken naar vier categorieën kinderen in specifieke kwetsbare situaties: kinderen in instellingen, kinderen in armoede, kinderen met een beperking en kinderen in de context van asiel en migratie. Het project omvat deels een geheel van beschrijvende rapporten en beleidsanalyses en deels de zoektocht naar de vraag naar haalbaarheid van zo'n Child Guarantee. Onderliggend is de vraag of er nood aan nieuwe beleidsinstrumenten – en zo ja welke – of is het eerder een kwestie om de bestaande beter te gaan toepassen of daar meer budgetten voor te voorzien?

	VBJK is in dit project betrokken als ECEC-expert en staat in voor het aanbrengen van kwantitatieve en kwalitatieve data over het beleid ter zake in de 28 EU-lidstaten.
Proces 2019	In 2019 wordt de hele studie uitgerold met meerdere rapporten, een online consultatie van experts in de diverse beleidsdomeinen, workshops en casestudies. VBJK bracht reeds relevante ECEC-experten doorheen Europa aan voor de online consultatie.
Beoogd resultaat 2019	In 2019 zal VBJK het 'in-depth' report opmaken voor de ECEC-sector, met daarin 'facts and figures' over ECEC in de 28 lidstaten en dit volgens welbepaalde afgesproken richtlijnen en inhoudelijke criteria omtrent toegankelijkheid, betaalbaarheid, bruikbaarheid en dergelijke meer.

2 Samenwerking en integratie ... waar kinderen en gezinnen beter van worden

Zowel het Europees als het Vlaams beleid zetten in op een betere integratie van en samenwerking tussen voorzieningen voor kinderen en hun gezin. We zetten in op onderzoek naar de betekenis van versnippering en integratie voor kinderen en gezinnen. Samen met beleid en praktijk, onderzoeken we hoe integratiebewegingen vorm kunnen krijgen vanuit het perspectief van kinderen en gezinnen en welke vorm van leiderschap hiervoor nodig is.

2.1 Huis van het Kind In-Zicht

Looptijd:	doorlopend
Projectcoördinatie:	Hester Hulpia
Projectuitvoering:	Hester Hulpia & Liesbeth Lambert
Financiering:	partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	De publicatie <i>Huis van het Kind In-Zicht</i> wil kennis en inzichten over de Huizen van het Kind (zowel in Vlaanderen als internationaal) bundelen zodat het inspiratie kan bieden aan samenwerkingsverbanden zoals de Huizen van het Kind.
---------------------	--

Resultaat 2018	In 2018 werden twee begeleidingsmomenten georganiseerd voor de intersectoraal medewerkers van Kind en Gezin (30/03/2018 en 8/11/2018) om hen te ondersteunen bij het vormgeven van samenwerkingsprocessen. We gebruikten de publicatie <i>Huis van het Kind In-Zicht</i> als vertrekpunt om elkaar te inspireren, te bevragen en uit te wisselen over hun nieuwe opdracht. Tijdens de twee begeleidingsmomenten gingen we uitgebreid in op de werkingsprincipes geïntegreerd en inclusief werken en de verschillende fases van samenwerken.
-----------------------	---

2.2 Proeftuinen buurtgerichte netwerken

Looptijd:	mei 2019 - mei 2022
Projectcoördinatie:	Hester Hulpia
Projectuitvoering:	Hester Hulpia
Financiering:	partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	Samen met proeftuinen buurtgerichte netwerken kennis verzamelen over hoe netwerken voor kinderen en gezinnen vorm krijgen in verschillende contexten en wat de werkzame elementen zijn.
---------------------	---

Proces 2019	Tot eind januari 2019 kunnen lokale besturen samen met het Huis van het Kind een subsidieaanvraag indienen als proeftuin buurtgericht netwerk voor kinderen (0 tot 12 jaar) en hun gezin. Deze proeftuinen gaan aan de slag met het referentiekader buurtgerichte netwerken. De proeftuinen zullen participeren aan een begeleidingstraject georganiseerd door Kind en Gezin. VBJK zal in het begeleidingstraject zijn expertise inbrengen rond onder andere samenwerken in een lokaal
--------------------	--

	<p>netwerk, participatie van ouders en kinderen en toegankelijkheid. VBJK put hiervoor uit de publicatie <i>Huis van het Kind In-Zicht</i>, en de internationale expertise (zoals INTESYS, IAS, NESET II over <i>Integrated working</i>). Daarnaast zal VBJK deelnemen aan de jaarlijkse reflectiegroep.</p>
Beoogd resultaat 2019	VBJK neemt actief deel aan het begeleidingstraject en aan de jaarlijkse reflectiegroep om expertise te delen.

2.3 KOALA, Kind- en OuderActiviteiten voor Lokale Armoedebestrijding in combinatie met kinderopvang met een plussubsidie

Looptijd:	2018 - 2019
Projectcoördinatie:	Veerle Vervaeke
Projectuitvoering:	Veerle Vervaeke
Financiering:	partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	<p>De centrale doelstelling van het begeleidingstraject voor de KOALA's is tweeledig: het ontwikkelen van een veranderingstheorie met indicatoren op Vlaams en lokaal niveau én het vergroten van expertise over toegankelijkheid, kwaliteit en samenwerking. Hierbij wordt maximaal gebruik gemaakt van de aanwezige expertise binnen de KOALA's.</p>
---------------------	--

Resultaat 2018	<p>In KOALA-werkingen worden ouders en kinderen samengebracht binnen een geïntegreerd aanbod van ontmoeting, themagerichte groepsactiviteiten, taalstimulering en kinderopvang. Tegelijk worden extra kinderopvangplaatsen voor kinderen die opgroeien in kansarmoede voorzien. In 2018 gingen de KOALA-projecten van start. VBJK werkt mee aan het begeleidingstraject georganiseerd door Kind en Gezin en de Koning Boudewijnstichting.</p> <p>We gingen van start met een kick-off in het voorjaar 2018 en vervolgens organiseerden we drie inspiratiedagen voor de KOALA-partners:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dromendag: Hoe ziet mijn DROOMKOALA eruit? Wat is de motivatie en de droom van mij/mijn organisatie, wat dit project betreft? • Nodendag: Actieonderzoek, Wat willen de gezinnen? Waar willen we met partners naartoe? Hoe worden de gezinnen en kinderen hier beter van? • Doelendag: Wat betekent inzetten op toegankelijkheid voor en na de deur? Delen van eerste ervaringen in het werken met de veranderingstheorie. <p>Deze samenkomsten waren een bundeling van keynotes, good practices en uitwisselmomenten en werden bijgewoond door telkens een 60-tal deelnemers.</p> <p>In het begeleidingstraject volgt de KBS het ontwikkelen van een veranderingstheorie met indicatoren op Vlaams en lokaal niveau op; tegen eind 2019 zijn er Vlaamse en lokale indicatoren opgesteld voor het opvolgen van kwaliteit en voortgang van de KOALA's. VBJK ondersteunt bij het organiseren van inspirerende uitwisselmomenten en inspiratiedagen tussen de KOALA's.</p>
-----------------------	--

Proces 2019	De in 2018 opgestarte begeleidingsvorm wordt in 2019 verdergezet:
--------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • KBS plant per KOALA twee individuele gesprekken met betrekking tot het verder uitwerken van de lokale veranderingstheorie. • VBJK ondersteunt bij het opzetten van twee collectieve inspiratiedagen voor 3 medewerkers per KOALA. • Uit de bevraging die in januari 2019 georganiseerd werd, werd duidelijk dat de KOALA'S ondersteund wensen te worden bij het invullen van rollen van agogisch en pedagogisch medewerker. Daarom zal VBJK in samenwerking met Kind en Gezin een verdiepend aanbod organiseren voor deze twee specifieke KOALA-functies, bestaande uit twee verdiepingsdagen met voorbereiding. <p>Er wordt voortdurend afgestemd tussen de drie onderdelen van het begeleidingstraject KOALA.</p>
Beoogd resultaat 2019	VBJK werkt actief mee aan de collectieve inspiratiedagen en zet twee verdiepingsdagen voor de pedagogisch en agogisch medewerkers KOALA op.

2.4 Integrated working in ECEC: leren van andere landen

Looptijd:	doorlopend
Projectcoördinatie:	Hester Hulpia
Projectuitvoering:	Ankie Vandekerckhove & Hester Hulpia
Financiering:	partnerschapsakkoord Kind en Gezin, Europese Commissie DG Education and Culture
Doelstelling	Kennisverwerving en expertisedeling over geïntegreerd werken, zowel nationaal als internationaal.
Resultaat 2018	<p>In 2018 werden stappen gezet om het internationale netwerk verder uit te bouwen. Hiervoor maakten we gebruik van de NESET II-studie die VBJK in 2018-2019 uitvoert. VBJK werkt – in opdracht van Europese Commissie, DG Education and Culture, samen met PPMI en dr. Jana Huttova – aan een rapport over <i>Role and place of ECEC in integrated working, benefitting vulnerable groups, such as Roma</i>. In deze studie wordt verder gebouwd op het INTESYS-project (zie verder). In deze studie worden casestudies uitgewerkt van verschillende systemen van geïntegreerd werken in verschillende EU-landen met elk een verschillende politieke context (zoals Newry in Northern Ireland; brugfigurenproject in Gent; Sprungbrettangebote in Berlijn). De belangrijkste kernpunten uit de NESET II-studie werden voorgesteld op een studiedag georganiseerd door DG E&C (22/11/2018; zie ook https://www.facebook.com/PPMIVilnius/videos/583756038712997/UzpfSTg5NDlyNDgoNzM2MTAyMDoxOTM2NTkyMDU5NzkwOTU1/)</p> <p>Daarnaast bood VBJK ondersteuning bij het uitwerken van een Erasmus+ project met als doel internationale uitwisseling over geïntegreerd werken mogelijk te maken. Dit project werd goedgekeurd (zie 2.6 IAS).</p>

2.5 NESETII: Role and place of ECEC in integrated working, benefitting vulnerable group

Looptijd:	doorlopend
Projectcoördinatie:	Ankie Vandekerckhove
Projectuitvoering:	Ankie Vandekerckhove & Hester Hulpia
Financiering:	Europese Commissie
Doelstelling	NESET II wil beleidsmedewerkers uit diverse landen relevante onderzoeksresultaten aanleveren over de sociale dimensie van educatie en opleiding. Het NESET II-netwerk heeft tot doel advies te geven aan de Europese Commissie, research reviews te produceren en een lijst te maken van onderzoekers in Europa die research opzetten over de sociale aspecten van onderwijs en vorming.
Resultaat 2018	VBJK werkte in 2018, samen met PPMI en dr. Jana Huttova, aan een onderzoeksrapport over <i>Role and place of ECEC in integrated working, benefitting vulnerable groups, such as Roma</i> . In deze studie wordt verder gebouwd op het INTESYS-project (zie vorige). In deze studie worden casestudies uitgewerkt van verschillende systemen van geïntegreerd werken in verschillende EU-landen met elk een verschillende politieke context (zoals Newry in Northern Ireland; brugfigurenproject in Gent; Sprungbrettangebote in Berlijn). De belangrijkste kernpunten uit de NESET II-studie werden voorgesteld op een studiedag georganiseerd door DG E&C (22/11/2018; zie ook https://www.facebook.com/PPMIVilnius/videos/583756038712997/UzpfSTg5NDIyNDgoNzM2MTAyMDoxOTM2NTkyMDU5NzkwOTU1/)
Proces 2019	VBJK finaliseert het NESET II-rapport over <i>Role and place of ECEC in integrated working, benefitting vulnerable groups, such as Roma</i> , waarin duidelijke beleidsaanbevelingen worden vermeld. Dit NESET II-rapport biedt input voor andere nationale en internationale projecten zoals het IAS-project (zie verder) dat samen met Kind en Gezin wordt uitgewerkt, INTESYS (zie verder) en wordt via deze wegen verder gedissemineerd.
Resultaat 2019	Het NESET II-rapport is gefinaliseerd en wordt gedissemineerd in Vlaanderen en internationaal.

2.6 INTESYS, Together supporting vulnerable children through integrated early childhood services

Looptijd:	december 2015 - mei 2019
Projectcoördinatie:	Ankie Vandekerckhove
Projectuitvoering:	Hester Hulpia, Liesbeth Lambert, Perrine Humblet & Joëlle Mottint
Financiering:	Europese Commissie (Erasmus+)
Doelstelling	Centraal staat het verbeteren van de toegankelijkheid en de kwaliteit van basisvoorzieningen voor kinderen en gezinnen in een maatschappelijk kwetsbare positie. Dit door te streven naar meer geïntegreerd werken en samenwerking tussen ECEC en gezinsondersteunende diensten, een meer holistische aanpak naar kinderen en het uitbouwen van een krachtig partnerschap met ouders.

Resultaat 2018

VBJK participeert als partner aan dit internationale project over integratie van basisvoorzieningen voor jonge kinderen (0-7 jaar). Het project wordt getrokken door de Koning Boudewijnstichting. Aan dit project werken onderzoeks- en expertisecentra en stichtingen uit België, Italië, Portugal en Slovenië mee. Daarnaast is ISSA ook nauw betrokken.

In 2018 lag de focus op het verder ondersteunen en opvolgen van de 'pilotprojecten'. Voor VBJK zijn dit twee pilotprojecten in Brussel: Huis van het Kind Brussel en PRES (Projet pilote RCE Écoles à Schaerbeek). In beide pilots gaat het niet over het uitbouwen van een nieuw initiatief, wel om het verdiepen van de samenwerkingsverbanden die reeds lopend zijn. Zowel de partners binnen het Huis van het Kind Brussel als PRES ondernamen initiatieven om de dienstverlening voor gezinnen beter af te stemmen en op een meer geïntegreerde manier te organiseren. Toegankelijkheid voor maatschappelijk kwetsbare groepen is voor beiden een belangrijke doelstelling.

Voor Huis van het Kind Brussel werd in overleg met de procesbegeleider en coördinator van HvhK Brussel beslist om inspiratiesessies op te zetten voor de lokaal gezinsondersteunende netwerken. In 2018 werden drie inspirerende sessies opgezet: (1) Roadmap in samenwerking met Kind en Gezin; (2) Warme transitie in samenwerking met UGent; (3) Participatief werken in samenwerking met EXPOO.

Daarnaast werden de resultaten van de focusgesprekken (gehouden in 2017) teruggekoppeld naar de Algemene Vergadering.

Ook ondersteunde VBJK de coördinator, de procesbegeleider en de ad-interimvoorzitters tijdens een gesprek om de resultaten van de focusgesprekken te integreren in de werking HvhK Brussel.

Acties PRES: aan Franstalige kant wordt gewerkt op strategieën om transitie naar kleuteronderwijs en een soepele overgang die de behoeften van het kind respecteert. Voor de begeleiding van de Franstalige pilot werd Joëlle Mottint (RIEPP) deeltijds aangeworven.

Beide pilotprojecten boden relevante info bij het finaliseren van de toolkit en het opstellen van beleidsaanbevelingen (op regionaal en Europees niveau). De beleidsaanbevelingen werden in de Vlaamse pilot ook besproken met de klankbordgroep die bestaat uit sleutelfiguren uit praktijk en beleid.

Voor alle info, zie <http://www.europe-kbf.eu/en/projects/early-childhood/intesys>.

Proces 2019

In 2019 worden de toolkit en de *policy recommendations* (regionaal en Europees) gefinaliseerd. Hiervoor werkt VBJK samen met ISSA en L4WB.

In de loop van 2019 wordt een tweede rondetafelconferentie georganiseerd in beide pilots waarbij de focus ligt op het aftoetsen van de *policy recommendations*. Voor de Vlaamse pilot (22/02/2019) geven Paul Leseman (Universiteit Utrecht, coördinator ISOTIS) en Joris De Corte (UGent) input; voor de Franstalige pilot geeft Katrien van Laere (VBJK) input.

	Daarnaast wordt op 02/04/2019 een internationale slotconferentie georganiseerd. De resultaten, de tools en beleidsaanbevelingen worden gepresenteerd en besproken met sleutelfiguren.
Beoogd resultaat 2019	De toolkit en de <i>policy recommendations</i> worden gefinaliseerd en gepresenteerd op een rondetafelconferentie en een internationale slotconferentie. Deze tools en <i>recommendations</i> dienen als input voor andere projecten over geïntegreerd werken, zoals IAS (zie verder).

2.7 IAS: Increasing Accessibility of integrated ECEC-services to support all families with young children

Looptijd:	december 2018 - november 2020
Projectcoördinatie:	Kind en Gezin
Projectuitvoering:	Hester Hulpia
Financiering:	Erasmus+; partnerschapsakkoord Kind en Gezin
Doelstelling	Internationale uitwisseling tussen beleidsmedewerkers, praktijkwerkers en onderzoekers over geïntegreerd werken en toegankelijkheid van voorzieningen voor gezinnen met jonge kinderen. Belangrijke topics zijn onder andere: interprofessioneel samenwerken, professionals ondersteunen in het omgaan met diversiteit, participatieve benadering en de indicatoren om toegankelijkheid van geïntegreerde voorzieningen te evalueren, rekening houdend met het perspectief van gezinnen.
Resultaat 2018	VBJK participeert als partner aan dit internationale uitwisselingsproject. De overige partners zijn: National Institute for Health and Welfare, (Finland) Mala Ulica (Slovenië), Nicolaus Copernicus University, Faculty of Education, Department of Social Work, Centre for Family Research, (Polen), University of Tromso , Faculty of Health Sciences, The Center for Child and Adolescent Mental Health and Child Welfare (RKBU-Nord / Noorwegen). IAS wordt gecoördineerd door Kind en Gezin. In 2018 hield VBJK mee de pen vast bij het indienen van het projectvoorstel. Daarnaast bood VBJK ondersteuning bij het voorbereiden van de kick-off (zoals programma, methodieken ...) en het opstellen van de discussietekst en het landenboekje. VBJK kon hiervoor putten uit expertise vanuit INTESYS en NESET II (zie verder).
Proces 2019	In 2019 wordt ingezet op de internationale uitwisseling. Van 21-23/01/2019 vindt de IAS kick-off plaats in Brussel. Deze kick-off heeft als doel: kennismaking met de partners, afstemmen over de visie op geïntegreerd werken en toegankelijkheid en het uitwisselen op basis van inspirerende bezoeken in Brussel en Leuven. In mei 2019 vindt de driedaagse IAS-meeting plaats in Polen, met als focus de sociaal werk benadering om gezinnen te ondersteunen bij het realiseren van hun sociale grondrechten. In oktober 2019 wordt een driedaags bezoek gepland aan Finland, met als focus integratie van welzijns-, gezondheids-, voorschoolse voorzieningen en NGO's om een diversiteit aan gezinnen te ondersteunen. VBJK ondersteunt de verschillende partners bij het voorbereiden van de bezoeken (programma, studiebezoeken, methodieken) en de naverwerking (onder andere een discussietekst). VBJK zal minimaal met

	<p>een persoon aanwezig zijn op de bezoeken en biedt hierdoor de kans aan Vlaamse inspirerende praktijken om internationale inspiratie op te doen.</p> <p>VBJK is daarenboven verantwoordelijk voor het uitwerken van focusgesprekken die binnen IAS worden georganiseerd. VBJK ontwikkelt hiervoor de richtlijnen en het kader.</p> <p>VBJK maakt ook deel uit van het <i>IAS steering committee</i>.</p>
Beoogd resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> • Vlaamse kick-off; • studiebezoek Polen; • studiebezoek Finland; • uitwerken van de focusgroep leidraad.

2.8 Participatief onderzoekstraject: kinderen als onderzoekers

Looptijd:	juli 2018-december 2019
Projectcoördinatie:	Sandra Van der Mespel
Projectuitvoering:	Fien Lannoye, Caroline Boudry, Ankie Vandekerckhove
Financiering:	VGC

Doelstelling	<p>Beleidsadvies verlenen aan de VGC – Gezin over de toekomstige organisatie van het Brusselse opvang – en vrijetijdsaanbod voor schoolgaande kinderen.</p> <p>Via een participatief onderzoekstraject wordt het perspectief van kinderen, ouders en Brusselse sleutelfiguren op het huidige opvang- en vrijetijdsaanbod voor schoolgaande kinderen in beeld gebracht.</p> <p>De kernvraag van het onderzoek is hoe kinderen en ouders het huidige aanbod ervaren.</p> <p>Meer specifiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn hun concrete ervaringen met het aanbod? Wat vinden ze daarin belangrijk? Wat ervaren zij als kwalitatief? Wat ontbreken ze? • Welke trajecten doorlopen zij? Waar maken zij wel/geen gebruik van? Waarom wel/niet? Hoe ervaren zij dit? En wat leert dit ons over versnippering en integratie?
Resultaat 2018	<p>Het onderzoekstraject omvat verschillende fasen:</p> <p>In een eerste fase werd er een diverse onderzoeksgroep van acht kinderen uit drie opvanglocaties samengebracht. Tijdens vier bijeenkomsten werd er op een participatieve manier en met gebruik van verschillende methodieken, verhalen en ervaringen van de kinderen over hun opvang en vrije tijd in beeld gebracht. De kinderen uit de onderzoeksgroep gingen ook zelf op onderzoek en bevroegden andere kinderen uit de opvang. De kinderen gingen in op verschillende thema's: activiteiten in het IBO, ruimte en materialen, begeleiders, vrienden, huiswerk, activiteiten in en met de buurt (Web), toegankelijkheid opvang en vrije tijd, vrije tijd in de thuiscontext.</p> <p>In fase 2 werden de onderzoeksresultaten van de kinderen werden gepresenteerd aan twee focusgroepen met ouders in twee IBO's in Brussel. Ouders reflecteerden vanuit het perspectief van kinderen en vulden aan met hun eigen ervaringen.</p>

	De onderzoeksresultaten van kinderen en ouders werden eind november voorgelegd aan een groep stakeholders bestaande uit Brusselse IBO's en hun partnerorganisaties. De stakeholders reflecteerden over deze onderzoeksresultaten en wat dit voor de organisatie in opvang en vrije tijd kan betekenen. Hun perspectief wordt ook meegenomen in het onderzoeksrapport.
Proces 2019	In 2019 loopt de finale fase van het onderzoeksproject. In deze fase wordt een kwalitatieve data-analyse uitgevoerd op het verzamelde materiaal en het onderzoeksrapport geschreven. Het onderzoeksrapport zal bestaan uit: de verwerkte analyses, een literatuuronderzoek en conclusies (lessons learned op vlak van opvang en vrije tijd van schoolgaande kinderen). Ook worden er laagdrempelige evenementen georganiseerd om participanten aan het onderzoek (kinderen, ouders, IBO's) te bedanken voor hun deelname en de onderzoeksresultaten aan hen te presenteren. Er zal bovendien, samen met de pedagogische ondersteuners Opgroeien in Brussel, bekeken worden hoe de methodieken en inzichten uit het project verankerd kunnen worden in de vorming en ondersteuning die vanuit Opgroeien in Brussel worden aangeboden aan Nederlandstalige gezinsinitiatieven in Brussel. Op basis van overleg met de pedagogisch ondersteuners wordt er een inspiratiebundel uitgewerkt.
Beoogd resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> • Eindrapport met onderzoeksresultaten en handvatten voor een kwalitatief vrijetijdsaanbod in Brussel; • Terugkoppeling van de onderzoeksresultaten aan participanten; • Overleg over de verankering van het project met de pedagogisch ondersteuners Opgroeien in Brussel resulterend in een inspiratiebundel.

2.9 *Buitenschoolse opvang en vrije tijd op maat van elk kind in Sluizeken-Tolhuis-Ham – ondersteuning proeftuin*

Looptijd:	januari 2019 - december 2019
Projectcoördinatie:	Liesbeth Lambert
Projectuitvoering:	Caroline Boudry & Liesbeth Lambert
Financiering:	Stad Gent

Doelstelling	Het ondersteunen van de trekkers van de proeftuin met als doel een vernieuwende praktijk rond de buitenschoolse opvang en vrije tijd op maat van elk kind in Sluizeken-Tolhuis-Ham (STH) te realiseren.
Proces 2019	In 2016-2017 liet Stad Gent (door Artesis-Plantijn Hogeschool) een onderzoek uitvoeren om de kennis en inzicht te vergroten van de vraagzijde van opvang van schoolgaande kinderen en tieners tot 14 jaar. In een volgende stap bracht Stad Gent 80 vertegenwoordigers van organisaties en stadsdiensten samen om een visie uit te tekenen op de toekomst van de opvang en vrije tijd voor kinderen in Gent. De toekomstplannen spelen in op de conceptnota <i>Krachtlijnen voor een</i>

	<p><i>nieuwe organisatie voor de opvang en vrije tijd van schoolkinderen die op 18 december 2015 door de Vlaamse regering goedgekeurd werd. Om aan dit toekomstproject vorm te geven, besloot Stad Gent om onder meer van start te gaan met het proefproject <i>Buitenschoolse opvang en vrije tijd op maat van elk kind in Sluizeken-Tolhuis-Ham (STH)</i>. Doel is om samen met alle onderwijs-, opvang- en vrijetijdsaanbieders, gezinnen en beleidsmakers betrokken in STH te werken aan een toegankelijke en kwaliteitsvolle buitenschoolse opvang en vrijetijdsaanbod. Het proefproject wordt getrokken door de Dienst Kinderopvang in nauwe samenwerking met andere betrokken stadsdiensten en de lokale partners (netoverstijgend) in de wijk STH. VBJK en Arteveldehogeschool zullen samen instaan voor de procesmatige en onderzoeksmatige ondersteuning van de trekker van het proefproject.</i></p>
Beoogd resultaat 2019	Procesmatige en onderzoeksmatige ondersteuning van de trekker van het proefproject in samenwerking met de Arteveldehogeschool.

2.10 Ondersteunen beleidsontwikkelingen opvang en vrije tijd van schoolkinderen

Looptijd:	doorlopend
Projectuitvoering:	Brecht Peleman, Caroline Boudry
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin
Doelstelling	<p>Actief opvolgen van beleidsontwikkelingen over de toekomst van opvang en vrije tijd van schoolkinderen in Vlaanderen. Vanuit de opgebouwde expertise over opvang en vrije tijd van schoolkinderen in Vlaanderen en Brussel advies verlenen en ondersteuning bieden bij de uitbouw van een nieuw concept (decreet) voor schoolkinderopvang.</p>
Resultaat 2018	<p>Op Vlaams niveau waren we niet betrokken bij verder overleg over het nieuwe concept voor schoolkinderopvang. Lokaal werden we geconsulteerd door Stad Gent en VGC (zie ook 2.7 en 2.8).</p>
Proces 2019	<p>We volgen de beleidsontwikkelingen over de toekomst van de opvang en vrije tijd van schoolkinderen op en geven, waar nodig, input en advies. Hierbij blijven we pleiten voor een kwaliteitsvolle invulling van opvang en vrije tijd voor schoolkinderen. De onderzoeksresultaten van het onderzoek 'Schoolkinderen en hun opvang, wat leren ze ons over kwaliteit?' blijven hierbij voor ons een belangrijk referentiekader. Daarnaast zullen we ook leren uit de lopende projecten over opvang en vrije tijd van schoolkinderen (cfr. 2.7 en 2.8).</p>

3 Een pedagogisch project voor 0 tot 12 jaar

Er lopen verschillende breuklijnen doorheen het traject voor de 0 tot 12 jaar:

- Breuk thuis – kinderopvang baby's en peuters
- Breuk thuis – kleuterschool
- Breuk KO baby's en peuters – kleuterschool
- Breuk school – buitenschoolse opvang

Het is een uitdaging deze verschillende opvoedingsmilieus op elkaar af te stemmen. Via onderzoek, projecten en materiaalontwikkeling willen we bijdragen aan een sterk pedagogisch project voor 0 tot 12 jaar waarin 'zorg' en 'leren' evenwaardig en met elkaar verbonden zijn.

3.1 Ontwikkelen en verspreiden van pedagogische materialen

Looptijd:	Doorlopend
Projectcoördinatie en uitvoering:	Sandra Van der Mespel, Wouter Bulckaert
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin; projectmiddelen
Doelstelling	VBJK ontwikkelt pedagogische materialen met als doelstelling professionals te inspireren en te ondersteunen in het werken met (jonge) kinderen en hun gezinnen.
Resultaat 2018	<p>We namen deel aan verschillende evenementen om onze materialen bekend te maken, met name: de kinderopvang en onderwijsdagen Gent, studiedag georganiseerd door de Landelijke Kinderopvang en de inspiratiedagen MEMOO. Daarbij zetten we sterk in op de koppeling van onze materialen aan het pedagogische raamwerk en zelfevaluatie instrument.</p> <p>Daarnaast zetten we in 2018 sterker in op sociale media als een kanaal om materialen in the picture te zetten.</p> <p>In 2018 brachten we ook nieuwe pedagogische materialen uit voor de opleiding en professionele ontwikkeling van medewerkers kinderopvang, kleuteronderwijs en andere basisvoorzieningen voor gezinnen met jonge kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Publicatie over ouder-school samenwerking (als resultaat van het huidige AMI-project 'ouderbetrokkenheid in kleuteronderwijs versterken' – zie 1.7); • Wat werkt Handleiding TOY for Inclusion (zie 1.5)
Proces 2019	Voorjaar 2019 zullen er verschillende nieuwe pedagogische materialen verschijnen die kunnen gebruikt worden in opleiding en professionele ontwikkeling van medewerkers kinderopvang, kleuteronderwijs en andere basisvoorzieningen voor gezinnen met jonge kinderen. Met name:

	<ul style="list-style-type: none"> • Toolkit 'professional learning in transition' (Engelstalige publicatie over samenwerken aan transitie, op basis van onderzoek en ervaringen in het START project – zie 3.6); • Publicatie SEED (Engelstalige publicatie over het gebruik van WANDA als een reflectietool over het psychosociale welbevinden van jonge kinderen – zie 4.8); • Toolbox MyRef (zie 1.8) • Educatieve materialen over sociale inclusie (zie 1.9) • Diverse KIDDO-artikels over pedagogische thema's. <p>Er worden acties opgezet om deze materialen bekend te maken en te verspreiden. Tegelijkertijd blijven we verder inzetten (onder andere via website, deelname met boekenstand aan evenementen en studiedagen, facebook) op het bekendmaken van andere materialen.</p>
Beoogd resultaat 2019	Verhoogde kennis en gebruik van pedagogische materialen van VBJK door medewerkers in de kinderopvang (0 tot 12 jaar), de preventieve gezinsondersteuning en het kleuteronderwijs.

3.2 KIDDO

Looptijd:	doorlopend
Projectcoördinatie en uitvoering:	Wouter Bulckaert
Financiering:	partnerschapsakkoord Kind en Gezin (coördinatie) en SWP Uitgeverij (redactionele uitgaven)
Doelstelling	De professionaliteit van de medewerkers kinderopvang verhogen via een vlot leesbaar en inhoudelijk sterk tijdschrift.
Resultaat 2018	<p>KIDDO wil hét pedagogische vakblad zijn en blijven. Het tijdschrift is er voor medewerkers van de gezins- en groepsopvang van baby's en peuters, voor de medewerkers van de opvang van schoolgaande kinderen, medewerkers van de preventieve gezinsondersteuning en medewerkers die inzetten op de transitie naar het kleuteronderwijs. Ook studenten en docenten vinden in elke uitgave een mix van artikels met aandacht voor pedagogiek en praktijk. Via verhelderende en verdiepende reportages en interviews wil KIDDO inspirerende praktijken zichtbaar maken voor iedereen die werkt met jonge kinderen. In 2018 publiceerde KIDDO zes reguliere nummers met daarin ook aandacht voor De Week van de Opvoeding, buiten spelen en MeMoQ.</p> <p>Rubrieken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voortzetten van bestaande rubrieken: Welkom, Op de cover, Nieuws & Agenda, Okiddo 0-4, Okiddo 4-12, 'Op de koffie bij ...' kinderboekenrecensies en de pedagogische artikelen. • De Vlaamse redactie verzorgde permanent (en dus ook niet afwisselend) de rubriek 'Vraag & Antwoord' <p>Daarnaast was er een babyspecial. Die laat zien dat kinderopvang veel kan bijdragen aan een goed begin voor het jonge kind. Thema's zijn onder andere hechting, slapen, babyspel, baby's en communicatie en omgaan met huilende baby's in de kinderopvang.</p>

Proces 2019	In samenwerking met SWP Uitgeverij zal VBJK opnieuw zes nummers van KIDDO uitbrengen, in <i>full colour</i> met telkens 40 à 44 pagina's. Er zal aandacht zijn voor het nieuwe ondersteuningsnetwerk, duurzaamheid in de kinderopvang, inclusieve kinderopvang, lokale loketten en de Huizen van het Kind. Voorlopig worden geen rubriekswijzigingen voorzien. Wel wordt in het najaar het magazine uitgebreid geëvalueerd (in samenspraak met de Nederlandse hoofdredacteur). De redactieraad is nog steeds evenwichtig samengesteld met vertegenwoordigers van de verschillende domeinen waarin VBJK actief is: kinderopvang van baby's en peuters (groepsopvang en gezinsopvang), kleuteronderwijs, opvang van schoolgaande kinderen en preventieve gezinsondersteuning.
Beoogd resultaat 2019	Zes reguliere nummers en een special, uitgegeven in samenwerking met SWP Uitgeverij.

3.3 KIDDOdag

Looptijd:	jaarlijks
Projectcoördinatie:	Caroline Boudry & Annelies Roelandt
Projectuitvoering:	Wouter Bulckaert (VBJK), Caroline Boudry (VBJK), Mike De Cloedt (VBJK) & Annelies Roelandt (VCOK)
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin en deelnemersbijdragen
Doelstelling	Kinderbegeleiders en leidinggevenden, ouders, studenten en docenten jaarlijks samenbrengen rond een thema dat hen prikkelt in het dagelijks werken met jonge kinderen.
Resultaat 2018	<p>In voorjaar 2018 werden in samenwerking met VCOK twee KIDDO-ontbijtsessies op zaterdagvoormiddagen georganiseerd: zaterdag 24 maart in Gent en zaterdag 21 april in Roeselare. De uitnodiging en communicatie gebeurde in samenwerking met de pedagogische en taalondersteuners van VCOK-Knisper. Deze ontbijtsessies waren een uitloper van KIDDOdag 2017. Doelstelling was om via deze ontbijtsessies een doelpubliek aan te spreken dat we moeilijker bereiken via de KIDDOdag. Op basis van de evaluatie van de KIDDOdag 2017 werden de 'best of' uit het programma herhaald in deze lokale en meer kleinschalige ontbijtsessies. 80 kinderbegeleiders namen hieraan deel. De sessies werden zeer positief geëvalueerd.</p> <p>Op 5 oktober vond de studiedag/KIDDOdag 'Klein Kunst' plaats in Leuven. KIDDOdag 2018 werd een speciale editie. Op initiatief van departement Cultuur en op vraag van Kind en Gezin werkten we mee aan deze studiedag over het thema 'cultuur voor de allerkleinsten'. Samen met deze twee departementen werkte VBJK sinds 2017 aan een voorbereidend traject; we betrokken hierbij verschillende partners uit de sectoren welzijn en cultuur. Er waren 226 deelnemers uit kinderopvang, Huizen van het Kind, bibliotheken, musea, cultuurcentra, kunstorganisaties ...</p>
Proces 2019	In 2019 gaan we opnieuw in samenwerking met VCOK voor een 'klassieke' KIDDO-dag, die zich ten volle richt op kinderbegeleiders. De KIDDOdag zal plaatsvinden op vrijdag 11 oktober in Het Pand in Gent, met als thema 'De eerste keer ...'

	Daarnaast organiseren we opnieuw in voorjaar 2019 twee ontbijtsessies met de 'best of' van KIDDOdag 2018.
Beoogd resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> • twee KIDDO-ontbijtsessies met 80 deelnemers • KIDDOdag met 200-tal deelnemers

3.4 *Kleuterparticipatie en transitie in Gentse kinderopvang en kleuteronderwijs*

Looptijd:	2019
Projectcoördinatie:	Caroline Boudry
Projectuitvoering:	Caroline Boudry & Hester Hulpia
Financiering:	Onderwijscentrum Gent
Doelstelling	Met deze <i>train the trainer</i> begeleiden we Gentse pedagogisch ondersteuners Onderwijs en pedagogisch ondersteuners kinderopvang bij het uitwerken van een ondersteuningstraject in het realiseren van een warme overgang van thuis/kinderopvang naar de kleuterschool.
Resultaat 2018	De organisatie van het uitwisselingstraject werd in samenspraak met de opdrachtgever doorgeschoven naar 2019.
Proces 2019	De film <i>Over de streep</i> kent ondertussen al heel wat succes in scholen en kinderopvangvoorzieningen in Vlaanderen. VBJK organiseert in opdracht van Onderwijscentrum Gent een <i>train the trainer</i> voor Gentse pedagogisch ondersteuners (onderwijs en kinderopvang). De <i>train the trainer</i> omvat drie sessies met de film <i>Over de streep</i> als handvat voor de pedagogisch ondersteuners om een begeleiding op te starten in hun eigen voorzieningen. VBJK begeleidt hierbij twee sessies. Er wordt nagedacht over het verbeteren van de transitie tussen kinderopvang en kleuteronderwijs via dialoog en samenwerking tussen de verschillende betrokkenen (kinderen, ouders, medewerkers en organisaties). Er worden opdrachten uitgewerkt die de ondersteuners zullen inzetten tijdens hun begeleiding. Na deze begeleiding wordt samen met de ondersteuners gereflecteerd. Deze reflectie zal mee worden verwerkt in een handleiding bij de film.
Beoogd resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> • VBJK begeleidt twee sessies van de <i>train the trainer</i>. • Een handleiding bij de film <i>Over de streep</i> op de webpagina van de film.

3.5 *Begeleidingstraject De Tandem (De Plek), een geïntegreerde werking van Kinderopvang Rinkelbel en Freinetschool De Tandem, GO! Sint Kruis*

Looptijd:	2017-2019
Projectcoördinatie:	Sandra Van der Mespel
Projectuitvoering:	Caroline Boudry, Nima Sharmahd
Financiering:	GO!

Doelstelling	Het team ondersteunen bij de voorbereiding en implementatie van de vernieuwde werking. Meer specifiek wordt het team via intervisiebijeenkomsten ondersteund bij de reflectie over hun veranderende rol en praktijk.
Resultaat 2018	<p>De Freinetschool De Tandem en Kinderopvang Rinkelbel willen ontwikkelen naar een kindercentrum De Tandem voor kinderen van 0 tot 12 jaar. In een eerste fase werd er gefocust op het ontwikkelen van de werking voor de groep 0 tot 4 jaar. De grenzen tussen kinderopvang en onderwijs worden uitgedaagd. Vanuit een geïntegreerde visie op zorg en leren realiseert een team van kinderbegeleiders en kleuteronderwijzers de werking. Het team staat samen in voor de begeleiding van een verticale leefgroep.</p> <p>VBJK ondersteunde het team van kinderbegeleiders en kleuteronderwijzers bij de implementatie, opvolging en verdieping van de vernieuwde werking voor de 0 tot 4-jarigen. De begeleiding van de teams gebeurde in afstemming met de directies en pedagogische begeleiders van GO!</p> <p>In 2018 gingen er zes intervisies door. In het intervisietraject werd onder meer gewerkt met het pedagogische raamwerk en het zelfevaluatie-instrument. Observeren en documenteren van het pedagogisch handelen in een gemengde leefgroep stonden centraal. De intervisies werden gekoppeld aan opdrachten voor het team en, waar nodig, een bezoek op de werkvloer.</p> <p>In 2018 startte De Tandem een tweede gemengde leefgroep op met kinderen tussen 0 en 4 jaar. Kleuteronderwijzers en kinderbegeleiders in de voorschoolse opvang en opvang van schoolkinderen werkten samen als een team, met gedeelde zorg- en leeropdrachten.</p>
Proces 2019	<p>Continuering van de begeleiding van het team De Tandem 0-4 leerkrachten en kinderbegeleiders tot de realisatie van de geïntegreerde werking.</p> <p>VBJK zal het intervisietraject verder begeleiden. Op regelmatige basis (ongeveer 6-wekelijks) vindt er een intervisiebijeenkomst met het team plaats. In overleg met het team bepalen we de inhoud en werkwijze van de ondersteuning.</p> <p>Daarnaast ondersteunen we De Tandem bij het uitwerken van een visietekst over de 0-4 werking. De Tandem 0-4 is zeer vernieuwend. Het is dan ook belangrijk dat de visie verder wordt verfijnd en op een wervende manier wordt geëxpliciteerd.</p>
Beoogd resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> • visietekst over de geïntegreerde werking van De Tandem 0-4 en implementatie in het kwaliteitshandboek; • zes wekelijkse intervisies met het team De Tandem 0-4.

3.6 START – A good start for all: Sustaining TrAnstitions across the Early Years

Looptijd:	september 2016 - april 2019
Projectcoördinatie:	Katrien Van Laere
Projectuitvoering:	Caroline Boudry en Katrien Van Laere
Financiering:	Europese Commissie, Erasmus+.
Doelstelling	Warme en inclusieve transitie tussen thuisomgeving of kinderopvang naar het kleuteronderwijs voor een diversiteit aan kinderen installeren via een samenwerking tussen verschillende betrokkenen (ouders, medewerkers scholen, kinderopvang en vierdewereldbeweging).
Resultaat 2018	<p>VBJK participeert als partner aan dit internationale project over de transitie tussen thuis/kinderopvang en kleuteronderwijs en kleuteronderwijs en lager onderwijs. Aan dit project werken onderzoeksinstituten en ECEC-voorzieningen uit Italië en het Verenigd Koninkrijk. Het project wil de manier waarop basisvoorzieningen voor jonge kinderen samenwerken aan een goede en warme overgang onderzoeken. Hoe zorgen we dat de transitie ook voor kinderen uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen goed verloopt? In Vlaanderen werkte VBJK voor een actieonderzoek samen met verschillende partnerorganisaties in Aalst: basisschool Sint-Maarteninstituut (afdeling Moorselbaan), de vierde-wereldgroep Mensen voor Mensen en groepsopvang voor baby's en peuters 't Mezenestje.</p> <p>In 2018 werd ingezet op het implementeren en continueren van de vernieuwde pedagogische praktijk die uitgebouwd werd door het lerend netwerk. Hierbij werden alle collega's van de deelnemende voorzieningen betrokken. Het lerend netwerk kwam maandelijks samen om te komen tot verdieping, acties te ontwikkelen voor betere transitie en samen kritisch te reflecteren over proces en effect. In 2018 lag het accent van het lerend netwerk op observeren, analyseren, bijsturen en rapporteren. Daarnaast gingen de medewerkers observeren in de eigen organisatie, maar ook in deze van collega's van de school of kinderopvang.</p> <p>Het team uit Vlaanderen presenteerde het Startproject in meerdere disseminatieactiviteiten. Zo presenteerden ze hun acties op de studiedag 'Kleine kinderen, Grote kansen' en het seminarie: 'Een warme transitie naar de kleuterklas', georganiseerd door de ambtelijke werkgroep transitie, het LOP in Aalst.</p> <p>De internationale stuurgroep van Start, met alle deelnemende onderzoekers, kwam in 2018 samen in Bologna en Gent.</p>
Proces 2019	In april 2019 wordt dit project afgerond. De output van het project wordt afgewerkt, met name de beschrijving van de case studie, de toolkit <i>Professional Learning in Transition</i> en het rapport met de resultaten van de literatuurstudie, de casestudies uitgevoerd in de verschillende landen en beleidsaanbevelingen. Op 26 april vindt er een 'invitation only' internationale slotconferentie plaats in Brussel voor beleidsmedewerkers en stakeholders pedagogische begeleiding, om

	het project voor te stellen en beleidsmakers in een panel hierover te laten reflecteren.
Beoogd resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> • Rapport met de resultaten van de literatuurstudie, de case studies uitgevoerd in de verschillende landen, toolkit Professional Learning en aanbevelingen. • Symposium <i>Transitions: making schools ready for young children and families</i>. International Symposium between Innovative Practices, Policy Makers and Stakeholders, vrijdag 26 april 2018.

3.7 FWO-onderzoek: De overgang naar de kleuterschool voor kinderen uit gezinnen in armoede

Looptijd:	2016 –2018
Projectcoördinatie:	Michel Vandenbroeck & Piet Van Avermaet (Steunpunt Diversiteit en Leren)
Projectuitvoering:	Brecht Peleman
Financiering:	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek
Doelstelling	Inzicht verwerven in de eerste schoolervaringen van kinderen uit gezinnen in armoede bij hun transitie van thuis / kinderopvang naar de kleuterschool. Onderzoeken wat gemiste en geboden leerkansen zijn voor deze kinderen en hoe sociale ongelijkheid gereproduceerd wordt in de kleuterklas. Implicaties en aanbevelingen voor praktijk en opleiding kleuteronderwijs definiëren.
Resultaten 2018	<p>Een goede start op school betekent veel voor kinderen. Dit onderzoeksproject focust op de eerste schoolervaringen van kinderen uit gezinnen in armoede. Hoe verloopt de transitie van thuis of kinderopvang naar de kleuterschool bij hen? Welke leerkansen worden aan deze kinderen geboden? Welke niet? En wat leren we daaruit om reproductie van sociale ongelijkheid in het onderwijs tegen te gaan?</p> <p>Via filmobservaties werden de ervaringen van de eerste schooldag tot enkele maanden later van acht kinderen in vier scholen (in Vlaanderen en Brussel) in kaart gebracht. Er waren ook interviews met de ouders van deze kinderen en met de betrokken leerkrachten. De analyse van de onderzoeksdata gebeurde grotendeels in 2017.</p> <p>In 2018 werd het onderzoeksrapport gefinaliseerd; daarnaast werd een wetenschappelijk artikel over het onderzoek geschreven. Beiden zullen begin 2019 verschijnen en verder verspreid worden.</p>

3.8 Een warme en inclusieve overgang van thuis/kinderopvang naar de kleuterschool – begeleidingstraject Aalst

Looptijd:	januari 2019 - juni 2020
Projectcoördinatie:	Katrien Van Laere
Projectuitvoering:	Katrien Van Laere
Financiering:	LOP Aalst, Stad Aalst

Doelstelling	De positieve effecten van het START en AMIF-project verbreden naar meerdere scholen en kinderdagverblijven in Aalst.
Proces 2019	In opvolging van het START-project, kwam de vraag vanuit het LOP Aalst om een traject op te starten waarin meerdere scholen en kinderdagverblijven de kans krijgen om ondersteund te worden in hoe ze de overgang naar de kleuterschool kunnen verbeteren, met bijzondere aandacht voor kinderen in een maatschappelijk kwetsbare situatie. VBJK zal samen met de Vierdewereldgroep Aalst een begeleidingstraject opstarten. Dit sluit tevens aan bij de vragen waar de werkgroep ouderbetrokkenheid van het LOP mee zat. De begeleiding zal van start gaan met een kick-off in de periode januari/februari 2019 waarbij alle deelnemers ondergedompeld worden in de thematiek en ervaringen van andere scholen en kinderdagverblijven in Vlaanderen. Vervolgens zal er in een eerste fase (januari 2019 - juni 2019) gefocust worden op het voeren van een eigen praktijkonderzoek waarin ervaringen van ouders uit de buurt, kinderen en professionals van kleuteronderwijs en kinderopvang in kaart gebracht worden. Op basis van dit onderzoek, ontwikkelt elke school en kinderdagverblijf een actieplan. In een tweede fase (sept. 2019 - juni 2019) voert men het actieplan uit en wordt het geëvalueerd en bijgestuurd.
Beoogd resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> • kick-off op 11 februari voor duo's directie/leerkrachten of kinderbegeleiders van zes scholen en een kinderdagverblijf; • vijf intervisiemomenten.

3.9 Kennisdeling transitie

Looptijd:	2019
Projectcoördinatie:	Katrien Van Laere
Projectuitvoering:	Veerle Vervaet, Caroline Boudry & Katrien Van Laere
Financiering:	partnerschapsakkoord Kind en Gezin
Doelstelling	Kennis over hoe de transitie van thuis/kinderopvang naar de kleuterschool kan worden ondersteund, breder verspreiden.
Proces 2019	In de voorbije jaren bouwde VBJK via verschillende onderzoeks- en vernieuwingsprojecten kennis op over hoe de transitie van thuis/kinderopvang naar de kleuterschool kan worden ondersteund. Samen met Kind en Gezin en Departement Onderwijs/Agodi willen we een strategie ontwikkelen om deze kennis ruimer te verspreiden. In de komende maanden wordt hierover overleg gepleegd Er wordt onder meer verkend of een bijkomende financiering vanuit Departement Onderwijs /Agodi mogelijk is. Daarnaast kijken we of we bijkomende projectmiddelen kunnen verkrijgen om de innoverende transitiepraktijken verder te dissemineren in Vlaanderen.
Beoogd resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> • VBJK werkt actief mee aan uittekenen strategie voor kennisdeling; • Lezingen, workshops en advies om inzichten uit projecten over transitie breder te verspreiden.

3.10 Het bevorderen van vroege meertaligheid in de kindertijd en kinderopvang (Pro-M)

Looptijd:	april 2018 - april 2021
Projectcoördinatie:	Prof. Dr. Orhan Agirdag (KU Leuven), Prof. Dr. Michel Vandenbroeck (UGent), Prof. Dr. Piet Van Avermaet (UGent) & Prof. Dr. Esli Struys (VUB)
Projectuitvoering:	Voor het onderzoek: vijf onderzoekers, waaronder Brecht Peleman (UGent)
Financiering:	Voor de valorisatie Pro_MeMoQ: Hester Hulpia FWO (Fonds Wetenschappelijk Onderzoek)
Doelstelling	Competenties verhogen van ECEC-professionals in het omgaan met meertaligheid en zo indirect een harmonieuze meertalige ontwikkeling bevorderen binnen anderstalige/meertalige gezinnen.
Resultaat 2018	<p>Pro_M bestaat uit een onderzoeksluik en een valorisatieluik.</p> <p>In 2018 werd een eerste onderzoeksfase opgestart en richt men zich op de overtuigingen, ervaringen, verwachtingen, praktijk en beleidskeuzes inzake meertaligheid vanuit het perspectief van de ECEC-professionals en vanuit het perspectief van anderstalige gezinnen. VBJK volgt deze onderzoeksfase mee op.</p> <p>Op basis van de bevindingen uit de onderzoeksfase, volgt een valorisatiefase: verschillende instrumenten voor professionals die ouders ondersteunen (Huizen van het Kind, Kind en Gezin-medewerkers ...), medewerkers kinderopvang, bibliothecarissen en trainers over het ondersteunen van vroege meertaligheid worden ontwikkeld en getest. VBJK heeft een trekkende rol bij de ontwikkeling en implementatie van een van de vijf instrumenten: 'PROMEMOQ' (een zelfevaluatie-instrument voor 0-3 professionals om hun kwaliteitsprocessen inzake vroege meertaligheid te monitoren). De overige valorisatiepartners zijn Iedereen Leest en Kind en Gezin. In 2018 ontwikkelden de valorisatiepartners een plan van aanpak om de valorisatie samen vorm te geven.</p>
Proces 2019	<p>In 2019 volgt VBJK de onderzoeksfase mee verder op vanuit de deelname aan het teamoverleg en de begeleidingscommissie van het doctoraat van Brecht Peleman (UGent).</p> <p>In 2019 start ook de eigenlijke valorisatiefase, waarbij professionaliseringstrajecten worden opgezet met de praktijk in drie pilootregio's: Heusden-Zolder, Hoboken, Oostende. Voor Pro_MeMoQ gaat het om de ontwikkeling van een zelfevaluatie-instrument voor de kinderopvang met daaraan gekoppeld een implementatiestrategie voor pedagogische ondersteuners.</p> <p>Er wordt hierbij zoveel mogelijk gezocht naar een integrale aanpak en naar linken met de overige Pro_M valorisatietools: Pro_Dev (voor de preventieve gezinsondersteuning) en Pro_Bib (voor bibliotheekmedewerkers).</p> <p>In het voorjaar 2019 wordt ingezet op de selectie van voorzieningen en professionals in de drie pilootregio's. In het najaar 2019 start de eigenlijke valorisatiefase. We zetten samen met pedagogische coaches</p>

	een ontwikkeltraject op om het zelfevaluatie-instrument uit te werken en uit te testen in verschillende voorzieningen.
Beoogd resultaat 2019	<p>Onderzoeksruik Pro_M</p> <ul style="list-style-type: none"> • lid van teamoverleg Pro_M • lid van begeleidingscommissie Brecht Peleman <p>Valorisatielook Pro_MeMoQ</p> <ul style="list-style-type: none"> • voorbereiden van valorisatietraject Pro_MeMOQ: selectie van voorzieningen • uitvoeren nodenanalyse Pro_MeMoQ <p>Integrale aanpak met overige Pro_M valorisatietools</p>

3.11 *Educas: Creating child and family friendly learning spaces in ECEC centres*

Looptijd:	december 2018 - juni 2021
Projectcoördinatie:	Nima Sharmahd
Projectuitvoering:	Caroline Boudry & Nima Sharmahd
Financiering:	Europese Commissie (Erasmus+)
Doelstelling	In voorschoolse voorzieningen pedagogische ruimtes creëren die de ontwikkeling van kinderen op een holistische manier ondersteunen, rekening houdend met de uiteenlopende behoeften van kinderen en gezinnen.
Resultaat 2018	<p>Hoe de ruimte in kinderopvang en kleuteronderwijs maximaal inrichten en benutten? Hoe van de ruimte een prikkelende omgeving maken? Hoe een ruimte creëren die ook afgestemd is op de zorgnoden van kinderen? Hoe zorg je ervoor dat een ruimte de diversiteit van de aanwezige kinderen en ouders reflecteert? Hoe kun je kinderen en ouders betrekken in dit proces? In dit internationaal project ontwikkelt VBJK samen met lokale basisvoorzieningen én met Europese partnerorganisaties een methodiek om de inrichting en het gebruik van ruimte in kinderopvang en kleuteronderwijs te verbeteren. Het partnerschap bestaat uit onderzoekscentra en voorschoolse voorzieningen uit Vlaanderen, Litouwen en Italië; ISSA is betrokken in functie van de disseminatie van het project. VBJK is coördinator van dit project. In Vlaanderen werkt VBJK voor een actieonderzoek samen met Hippo's Hof (basisschool en Stedelijk Initiatief Buitenschoolse Opvang) in Gent en basisschool De Tandem en Kinderopvang Rinkelbel in Sint-Kruis.</p> <p>Het project is van start gegaan in 2018 met de Kick-Off-meeting. Deze vond plaats in Gent op 13 en 14 december 2018. Er waren 20 deelnemers.</p>
Proces 2019	In 2019 voeren we met de partners een literatuuronderzoek uit naar de ruimte als derde pedagoog. Daarnaast wordt in de betrokken ECEC-centra een verkenning uitgevoerd: via focusgroepen met ouders en leerkrachten willen we inzicht krijgen in de betekenis die ze geven aan de ruimte en haar relatie met zorg en leren. Dit vormt het vertrekpunt voor een actieonderzoek met de betrokken teams naar hoe de ruimte beter kan worden afgestemd op behoeften van kinderen en ouders.

Er wordt ook een internationale training over ruimte-inrichting en gebruik voor alle betrokkenen georganiseerd in Parma (Italië). Ten slotte wordt er in elk land een adviesgroep ingericht met vertegenwoordigers uit de sector. Samen met hen bekijken we wat we uit dit project en de trajecten in de verschillende centra kunnen leren en hoe we dit breder kunnen verspreiden.

**Beoogd resultaat
2019**

- literatuuronderzoek;
- vier focusgroepen (twee met ouders, twee met kinderbegeleiders);
- bijeenkomst van de adviesgroep;
- internationale training in Italië;
- planning en eerste activiteiten met betrekking tot het CPD-traject met de voorschoolse voorzieningen.

4 Een competent systeem

Voorzieningen van hoge kwaliteit vragen gekwalificeerde medewerkers die kunnen steunen op een sterke initiële opleiding en de kans hebben om zich (individueel en in teamverband) professioneel te ontwikkelen. Tegelijkertijd zijn ook de werkomstandigheden van cruciaal belang. Denk aan groepsmaat, verloning en kindvrije uren waarin er tijd is voor observatie, reflectie, planning, teamwerk en samenwerking met ouders.

Via onderzoek, uitwisseling en methodiekontwikkeling ondersteunen we de uitbouw van een dergelijk competent systeem. We ondersteunen de ontwikkeling van opleidingen, pedagogische begeleiding en leergemeenschappen voor medewerkers van basisvoorzieningen voor jonge kinderen.

4.1 MEMOQ: ondersteuning pedagogische coaches en opleidingen

Looptijd:	2018-2019
Projectcoördinatie:	Sandra Van der Mespel
Projectuitvoering:	Sandra Van der Mespel, Caroline Boudry, Hester Hulpia
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	De sector ondersteunen in het werken aan kwaliteitsverbetering met behulp van de instrumenten ontwikkeld in het MeMoQ-project.
Resultaat 2018	Kind en Gezin startte in 2018 een expertengroep op met als doel het uitwerken van een actieplan om de instrumenten van het MeMoQ-project verder te implementeren. VBJK participeerde aan deze expertengroep. Een van de vooropgestelde acties was de organisatie van regionale inspiratiedagen voor pedagogisch coaches in de kinderopvang en pedagogische begeleiders uit de opleidingen voor medewerkers in de kinderopvang. VBJK nam deel aan deze inspiratiedagen en organiseerde een materialenstand waar deelnemers konden kennismaken met de pedagogische materialen. Daarnaast ontwikkelden we in samenspraak met Kind en Gezin en CEGO een didactische film over dimensie 6 <i>Gezinnen en diversiteit</i> .
Proces 2019	In 2019 zullen we opnieuw participeren aan de werkgroep.
Beoogd resultaat 2019	Participatie aan werkgroep en acties in functie van implementatie MeMoQ.

4.2 JoKo – Jobshadowing in de Kinderopvang

Looptijd:	januari 2019 - december 2020
Projectcoördinatie:	Veerle Vervaet
Projectuitvoering:	Veerle Vervaet & Linds De Maere (VCOK)
Financiering:	ESF (Europees Sociaal fonds)

Doelstelling	Een netwerk voor leeruitwisseling tussen kinderopvangvoorzieningen creëren:
---------------------	---

- kinderbegeleiders (met/zonder geldig kwalificatiebewijs) en leidinggevend en versterken via werkplekuitwisseling hun competenties in het werken met kinderen en gezinnen;
- kinderopvangorganisaties verruimen hun perspectief op kwaliteitsvolle kinderopvang en ondernemen acties die leiden tot kwaliteitsverbetering.
- Uitwisseling en netwerking in de kinderopvangsector bevorderen.

Proces 2019

In het streven naar een hoge pedagogische kwaliteit zoals beschreven in het pedagogisch raamwerk, is de sector vragende partij naar initiatieven die inzetten op het **versterken van de competenties van kinderbegeleiders en leidinggevend en**. Er is in het bijzonder vraag naar vernieuwende initiatieven om (1) medewerkers de kans te geven hun competenties via werkplekleren en praktijkgerichte methoden te versterken en (2) te leren van elkaar. Concreet krijgen medewerkers uit verschillende voorzieningen de kans om te gaan jobshadowen in een ander kinderdagverblijf. Hun ervaringen nemen ze vervolgens mee naar hun eigen werkplek. Samen met hun team verkennen ze hoe ze hun individuele leerervaringen kunnen benutten om als team te leren en te sleutelen aan de pedagogische kwaliteit in de voorziening.

Maximum 20 personen (10 duo's) van 10 organisaties kunnen deelnemen aan de effectieve uitwisseling in dit traject.

In 2019 worden de samenwerkingsverbanden opgestart en de voorbereidingen getroffen die noodzakelijk zijn om het leeruitwisselingsnetwerk te laten functioneren.

Dat betekent:

- **Opzetten van een stuurgroep:** in samenwerking met werkgeversorganisaties, VIVO, het Ondersteuningsnetwerk Kinderopvang, CVO en Kind en Gezin zal een oproep tot deelname aan het project gelanceerd worden.
- **Aftoetsen concept project bij kinderopvangvoorzieningen:** om zicht te krijgen op mogelijke drempels en motivatie van voorzieningen om in het project te stappen.
- **Infosessies organiseren.**
- **Reflectieleidraad ontwikkelen** waarmee de leidinggevende samen met het team (intern) kan voorbereiden en uitklaren wat een deelname aan het project voor hen kan betekenen.
- In een individueel gesprek licht de projectverantwoordelijke van de kinderopvangvoorziening de keuze tot deelname, het engagement en het al dan niet voldoen aan de randvoorwaarden voor het project toe. Vervolgens wordt verder ingegaan op de individuele leervragen van de kandidaat-jobshadows.
- **Bijeenkomst leeruitwisselingsnetwerk 1:** alle deelnemers aan de jobshadowing stellen zichzelf voor aan de hand van de **Identikit**, waarin de kinderopvangvoorziening de eigen

	<p>werkcontext verheldert, eigen troeven en sterktes naar voor brengt en eigen leervragen verduidelijkt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voorzieningen matchen met elkaar. • Bijeenkomst leeruitwisselingsnetwerk 2: praktische afspraken over het verloop van de jobshadowing en een actieplan opstellen (leerdoelen, programma, modaliteiten voor samenwerking ...).
Beoogd resultaat 2019	<p>Het leeruitwisselingsnetwerk is klaar voor de jobshadowing:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stuurgroep is opgericht en actief betrokken. • Aftoetsen van het concept bij kinderopvangvoorzieningen. • Opmaken van de oproep. • Coördineren van de verspreiding van de oproep. • Uitwerken van tools en methoden (reflectieleidraad, draaiboek infosessie & individueel gesprek). • De jobshadowing is juridisch en organisatorisch uitgewerkt. • Definitieve lijst met deelnemers aan het project (maximum 10 kinderopvangvoorzieningen). • Uitgewerkt draaiboek bijeenkomst leeruitwisselingsnetwerk 1 en 2. • Identikit is ontwikkeld. • Organisatie en begeleiding van de bijeenkomsten van het leeruitwisselingsnetwerk. • Begeleiding bij vragen tot individuele ondersteuning van voorzieningen en werknemers.

4.3 *Ondersteunen opleidingen medewerkers basisvoorzieningen jonge kinderen*

Looptijd:	Doorlopend
Projectcoördinatie:	Sandra Van der Mespel
Projectuitvoering:	VBJK-team
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin
Doelstelling	Een bijdrage leveren aan het afstemmen van de opleidingen voor medewerkers kinderopvang en opvoedingsondersteuning op recente beleidsontwikkelingen, de noden van het werkveld en actuele kennis uit vernieuwende projecten en beleidsonderzoeken.
Resultaat 2018	<p>VBJK-medewerkers zetten hun ondersteuning van de verschillende opleidingen verder. Dit gebeurde via volgende acties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • participeren aan Platform 2024; • bacheloropleiding Pedagogie van het Jonge Kind: participeren aan overleg tussen de betrokken hogescholen en gastcolleges geven; • bacheloropleiding Kleuteronderwijs: gastcolleges geven; • opleiding Begeleider in de Kinderopvang, Centra voor Volwassenenonderwijs: verder meewerken in de internettenwerkgroep van de opleidingscoördinatoren, participatie aan de kerngroep van de proeftuin EVC Begeleider in de Kinderopvang, opvolgen van de ontwikkeling van een nieuw opleidingsprofiel.

	<ul style="list-style-type: none"> • Masteropleiding Sociaal Werk, Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek UGent: geven van gastcolleges en masterproeven begeleiden; • Stages en bezoeken van studenten.
Proces 2019	De ondersteuning van de verschillende opleidingen wordt verdergezet.
Beoogd resultaat 2019	idem 2018

4.4 *ISSA Peer Learning Activity: The Wanda method – overview and steps forward*

Looptijd:	2018
Projectcoördinatie:	Nima Sharmahd
Projectuitvoering:	Chris De Kimpe, Nima Sharmahd
Financiering:	ISSA; partnerschapsakkoord Kind en Gezin
Doelstelling	Evaluatie van de implementatie van Wanda als een reflectiemethodiek in verschillende EU landen
Resultaat 2018	<p>VBJK en Arteveldehogeschool coördineerden samen een 'peer learning activity' over het gebruik van Wanda in diverse Europese landen. Wanda is een methode die het reflecteren in groep ondersteunt. Goede pedagogiek vraagt immers om reflectieve medewerkers die bereid zijn te leren van en met elkaar, van de kinderen en gezinnen en van de buurt in een superdiverse samenleving. In de voorbije jaren werden verschillende projecten uitgevoerd om de Wanda methodiek te introduceren in volgende landen: België, Kroatië, Hongarije, Slovenië, Tsjechië en Estland. In dit project werden de organisaties in betrokken waren bij het implementatieproces in de verschillende landen samengebracht. Meer concreet werd er gewerkt aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een overzicht van het gebruik van Wanda in de verschillende landen; - In kaart brengen van sterktes en uitdagingen in de implementatie van Wanda; - Uitwisselen over mogelijke vervolgstappen om Wanda verder uit te dragen. <p>Voorzieningen, opleidings- en vormingscentra in de verschillende landen werden via een vragenlijst en interviews bevroegd over het gebruik, de sterktes en uitdagingen van Wanda. De resultaten van deze bevraging werden bediscussieerd tijdens een partner meeting in Budapest. De resultaten van de bevraging en discussie werden ten slotte beschreven in een eindrapport.</p>
Proces 2019	In 2019 willen we – in nauwe samenwerking met Arteveldehogeschool – het eindrapport met verschillende stakeholders in Vlaanderen (waaronder Kind en Gezin en de ondersteuningsstructuur kinderopvang) bespreken om verder te verfijnen welke acties ondernomen kunnen worden om het gebruik van Wanda in Vlaanderen te versterken. Daarnaast overleggen we verder met de partners uit de andere betrokken landen hoe de samenwerking en uitwisseling over de Wanda methodiek kan worden gecontinueerd.

Beoogd resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> - eindrapport evaluatie Wanda methodiek is besproken met verschillende stakeholders in Vlaanderen; - actieplan klaar om Wanda methodiek in Vlaanderen te versterken.
------------------------------	---

4.5 *Werkgroep kwalificerend traject op maat van gezinsopvang*

Looptijd:	2018-2019
Projectcoördinatie:	Sandra Van der Mespel
Projectuitvoering:	Sandra Van der Mespel
Financiering:	Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Doelstelling	Een kwalificerend traject op maat van de gezinsopvang uittekenen.
Resultaat 2018	In 2018 werd het actieplan gezinsopvang goedgekeurd. Eén van de acties is de inzet van mentoren in functie van de kwalificatiedoelstelling 2024. Deze mentoren zullen onthaalouders ondersteunen in hun competentie-ontwikkeling en het behalen van een kwalificatiebewijs. Tegelijkertijd ging er een proefproject EVC Begeleider in de Kinderopvang van start. Afstemming tussen beide ontwikkelingen is essentieel. Daarom startte Kind en Gezin in najaar 2018 een werkgroep 'kwalificatietraject gezinsopvang' waarin vertegenwoordigers van de sector kinderopvang en de CVO's worden samengebracht. VBJK stond mee in voor de procesbegeleiding van de werkgroep. De werkgroep kwam 3x samen. Dit resulteerde in een eerste concept van hoe een kwalificerend traject er kan uitzien; in het bijzonder werd ingegaan op hoe het traject naar EVC er kan uitzien en wie hierin welke rol opneemt.
Proces 2019	De werkgroep wordt in 2019 verdergezet. VBJK zal de werkgroep opnieuw procesmatig ondersteunen in nauwe samenwerking met Kind en Gezin.
Beoogd resultaat 2019	Gedragen concept en afspraken over de aanpak van een kwalificerend traject op maat van de gezinsopvang en meer in het bijzonder, over de samenwerking tussen de verschillende betrokkenen.

4.6 *Lerend netwerk IMPACT*

Looptijd:	december 2017 - december 2020
Projectcoördinatie:	Sandra Van der Mespel
Projectuitvoering:	Hester Hulpia
Financiering:	Kind en Gezin en afdeling Welzijn en Samenleving van Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG)

Doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning en begeleiding in functie van expertiseopbouw inzake impactmeting aan zes projecten 'brede gezinsondersteuning voor aanstaande en jonge gezinnen in armoede realiseert grondrechten met het oog op structurele kinderarmoedebestrijding'.
---------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Expertiseopbouw binnen Kind en Gezin en afdeling Welzijn en Samenleving van Departement WVG rond implementatie van impactmeting.
Resultaat 2018	<p>VBJK ondersteunt zes pilootprojecten en administraties in het zoeken naar hoe 'impact' van deze projecten kan worden gedocumenteerd en geëvalueerd.</p> <p>De zes pilootprojecten zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Het Jonge Kind ... Eeklo schakelt naar de toekomst! (OCMW Eeklo) 2 Kinderen eerst (uitbreiding) (OCMW Hoogstraten) 3 Kinderen kansen geven! Structureel samenwerken aan brede gezinsondersteuning voor aanstaande en jonge kwetsbare gezinnen in Leuven (Stad Leuven) 4 Switch (OCMW Kortrijk) 5 TOOM = Tongerse Ondersteuning Op Maat (OCMW Tongeren) 6 VONK, een passe-partout (OCMW Dilbeek) <p>In 2018 gebeurde de ondersteuning door twee lerende netwerken en individuele gesprekken.</p> <p>Tegelijkertijd werd samen met de projecten en de betrokken administraties gezocht naar een overkoepelend evaluatiekader. Hiervoor organiseerde VBJK gesprekken met de opdrachtgevers en experts (meer bepaald: Michel Vandenbroeck en Wim Van Lancker).</p> <p>Op het EXPOO-congres verzorgde VBJK, samen met het pilootproject in Tongeren, een workshop over evalueren en impactmeting.</p>
Proces 2019	<p>In 2019 zal VBJK verder blijven inzetten op de combinatie lerend netwerk (LNW) en individuele ondersteuning van zes projecten. In 2019 voorzien we twee bijeenkomsten van het LNW waarin we de evaluatievragen en -methoden per pilootproject bespreken. We gaan ook in op de individuele leervragen van de zes pilootprojecten. Tegelijkertijd wordt het overkoepelend evaluatiekader gefinaliseerd en uitgetest door de projecten.</p>
Beoogd resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> • ondersteuning van de zes pilootprojecten in het kader van impactmeting; • ontwerp van een overkoepelend evaluatiekader brede gezinsondersteuning in het kader van kinderarmoedebestrijding (<i>work in progress</i>).

4.7 VALUE Diversity in Care and Education

Looptijd:	01/2018 – 08/2020
Projectcoördinatie:	Sandra Van der Mespel
Projectuitvoering:	Sandra Van der Mespel, Katrien Van Laere, Hester Hulpia
Financiering:	Europese Commissie (Erasmus+, KA3)

Doelstelling	Bijdragen aan een geïntegreerde benadering van zorg en leren in opvang en onderwijs voor jonge kinderen (0-6j) door in te zetten op het
---------------------	---

	<p>samenwerken en leren in teams. In het bijzonder willen we de positie van 'assisterende' functies (bijvoorbeeld kinderbegeleidsters in kleuteronderwijs, opvangpersoneel) versterken en inzetten op een betere samenwerking tussen 'core professionals' (bijvoorbeeld kleuteronderwijzers in Vlaanderen) en 'assisterende' functies.</p>
Resultaat 2018	<p>VBJK is coördinator van het Erasmus+ project VALUE. Aan dit project nemen onderzoeksinstituten en opleidingsorganisaties uit Vlaanderen, Portugal, Slovenië en Denemarken deel. In Vlaanderen werken we samen met Erasmushogeschool, Karel de Grote Hogeschool, VGC (Onderwijscentrum Brussel) en Stad Antwerpen (Onderwijsnetwerk Antwerpen). De centrale vraag in dit project is: hoe kan een kleuterschoolteam samenwerken aan een zorgzame kleuterschool in een context van diversiteit?</p> <p>Het project sluit aan bij recente onderzoeksbevindingen die aantonen dat (1) de zorg voor de jongste kleuters onvoldoende is uitgebouwd (Van Laere, 2017; Peleman, Van Avermaet en Vandebroeck, forthcoming) en (2) er weinig wordt geïnvesteerd in de samenwerking tussen leerkrachten kleuteronderwijs en 'assisterende' functies. Naast de leerkrachten, werken andere medewerkers in onze kleuterscholen die vaak een belangrijke zorgrol opnemen. Denk aan de kinderbegeleid(st)ers die in de kleuterklassen worden ingezet, maar ook medewerkers die instaan voor middagopvang, naschoolse opvang, enz. In 2018 voerden we een voorbereidend deskresearch uit. Ten eerste zoomden we verder in op de situatie van assisterende medewerkers in ECEC in de verschillende betrokken landen. Ten tweede gingen we op zoek naar inspirerende inzichten en methoden van professioneel leren in het kader van zorg en leren waarin medewerkers met een diverse vooropleiding en achtergrond betrokken zijn.</p> <p>In mei kwamen de partners een week samen in Gent om uit te wisselen en een gezamenlijk kader te ontwikkelen voor teamontwikkelingstrajecten. In najaar 2018 ging er vervolgens in 2 pilotscholen in Antwerpen en Brussel een teamontwikkelingstraject over 'samenwerken aan een zorgzame kleuterschool' van start. Ten slotte kwam in najaar 2018 de adviesgroep een eerste keer samen. Deze speelt een belangrijk rol in het bespreken van de projectervaringen en het formuleren van beleidsaanbevelingen.</p>
Proces 2019	<p>In 2019 worden de teamontwikkelingstrajecten in de verschillende pilotscholen verdergezet. In maart is er een partnermeeting in Denemarken waarop de ervaringen met de trajecten in de verschillende scholen worden uitgewisseld. In najaar 2019 worden de teamontwikkelingstrajecten geëvalueerd. Tegelijkertijd start de ontwikkeling van materialen om de ervaringen en inzichten uit het VALUE-project breder te verspreiden. We voorzien 2 bijeenkomsten van de adviesgroep om de ervaringen en resultaten te bespreken.</p>
Beoogd resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> • twee teamontwikkelingstrajecten gerealiseerd in Vlaanderen; • evaluatierapport van de teamontwikkelingstrajecten in de verschillende landen; • voorbereiding materialen gestart;

- disseminatieplan voor verspreiding materialen en inzichten klaar.

4.8 SEED: Social and Emotional Education and Development: upscaling awareness and skills in ECEC practice

Looptijd:	december 2017 - november 2019
Projectcoördinatie:	Nima Sharmahd
Projectuitvoering:	Chris de Kimpe & Nima Sharmahd
Financiering:	Europese Commissie (Erasmus+)
Doelstelling	Het bevorderen van het psychosociale welbevinden en een gezonde ontwikkeling van jonge kinderen, in het bijzonder van kinderen uit maatschappelijk kwetsbare situaties.
Resultaat 2018	Samen met organisaties uit Nederland, Kroatië, Hongarije, Noorwegen en Letland is VBJK partner in dit internationale project. Na een eerste onderzoektraject in 2018, heeft elk land voorzieningen (0-6) geselecteerd om deel te nemen aan een professioneel ondersteuningstraject dat begeleid wordt door VBJK. Het ondersteuningstraject focust op teamreflectie via de WANDA-methode. In mei-juni heeft VBJK de bestaande WANDA-brochure aangepast voor SEED en in september 2018 heeft VBJK een WANDA-training gegeven in Kroatië aan alle partners. Na deze training heeft elk land een WANDA-pad opgestart in de eigen context, met een focus op hoe het sociaal-emotioneel welbevinden bij kinderen te verbeteren door middel van groepsreflectie onder professionals. Iedere partner kreeg ondersteuning bij hun Wanda-pad door middel van online supervisiemomenten gecoördineerd door VBJK.
Proces 2019	In 2019 wordt de ondersteuning van de WANDA-paden verdergezet. In juni organiseert VBJK een partnermeeting in Gent. Doel van de meeting is de ervaringen met Wanda als een instrument om te reflecteren over psychosociaal welbevinden van jonge kinderen te delen en succesfactoren en randvoorwaarden te expliciteren. In de laatste fase van het project ontwikkelt VBJK samen met ICDI een 'handboek'. Het eerste deel van het handboek zal betrekking hebben op de resultaten van het onderzoek gevoerd door de partners tijdens het eerste deel van het project (gecoördineerd door ICDI). Het tweede deel zal ingaan op hoe WANDA kan geïmplementeerd worden binnen het SEED-raamwerk. Het tweede deel van het handboek wordt gecoördineerd door VBJK.
Beoogd resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> • online supervisiemomenten met alle betrokken partners; • partner meeting in Gent; • SEED Handboek.

4.9 UNICEF: developing and implementing a framework and process to monitor and improve quality in Serbia, Georgia, Ukraine & Armenia

Looptijd:	juli 2017 - mei 2019
-----------	----------------------

Projectcoördinatie:	Jan Peeters
Projectuitvoering:	Jan Peeters, Hester Hulpia & Katrien Van Laere
Financiering:	UNICEF

Doelstelling	Een analyse maken van de kwaliteit van het ECEC-systeem in Servië, Georgië, Oekraïne en Armenië op basis van het <i>European Quality Framework</i> .
---------------------	--

Resultaat 2018	<p>UNICEF Servië Zoals gepland, werd er een studie gemaakt in samenwerking met dr. Lidija Miskeljic van de Universiteit van Belgrado over een vernieuwing van de initiële opleiding in Servië. Het rapport <i>Towards a new initial training for ECEC teachers in Serbia</i> verscheen in april. Het rapport geeft een overzicht van inspirerende initiële trainingen uit Nieuw-Zeeland, Denemarken, Italië, Ierland, België (Vlaanderen) en Kroatië. Verder wordt er een analyse gemaakt van de bestaande initiële opleiding in Servië. Het rapport geeft concrete aanbevelingen voor de hervorming van de universitaire opleiding in Servië voor <i>ECEC teachers</i>. Het rapport werd tijdens het bezoek aan Belgrado in april 2018 met verschillende stakeholders, verantwoordelijken van de opleidingen en beleidsmedewerkers besproken en werd door Jan Peeters en Lidija Miskeljic voorgesteld op een conferentie in Belgrado op 19 en 20 april.</p> <p>UNICEF Georgië In Georgië werd, met de medewerking van NAEC, de Dienst voor Statistiek van het Ministerie van Onderwijs en op basis van het <i>European Quality Framework for ECEC</i> een bevraging gedaan (survey) in elke gemeente van het land bij verschillende stakeholders en beleidsverantwoordelijken en werden ook 22 focusgroepen georganiseerd. De onderzoekers van NAEC kregen van Hester Hulpia en Jan Peeters trainingen via Skype over hoe de focusgroepen dienden georganiseerd te worden en zij schreven ook de vragen uit van de survey, die dan door NAEC werd uitgevoerd. De resultaten van dit omvangrijke onderzoek werden verwerkt in het rapport <i>Study on Quality of ECEC in Georgia</i>. UNICEF gaf een brochure uit die de voornaamste resultaten weergeeft. Hester Hulpia en Jan Peeters werden uitgenodigd om van 22 tot 27 mei in Tbilisi de resultaten te komen toelichten voor researchers, stakeholders en beleidsmedewerkers.</p> <p>UNICEF Oekraïne In de loop van het voorjaar van 2018 schreef Jan Peeters een proposal voor een gelijkaardig project in Oekraïne met als titel <i>Improving the Quality of ECEC services in Ukraine</i>. Dit project ging van start in de zomer met een analyse van documenten en rapporten over ECEC in Oekraïne. De onderzoeker Jan Peeters werd hiervoor bijgestaan door Olena Dmytrenko, een medewerkster van VCOK van Oekraïense afkomst. In oktober werd een studiebezoek gebracht en werden focusgroepen, interviews en <i>field visits</i> georganiseerd. Er werd onder meer een bezoek gebracht aan voorzieningen in de delen van Oost-Oekraïne die te lijden hebben onder het gewapend conflict. Het draft rapport werd zoals gepland ingediend in december 2018.</p> <p>Open Society Foundation Armenia</p>
-----------------------	--

	<p>In opdracht van OSF werden twee draft rapporten geschreven, één over corruptie in ECEC <i>Integrity of pre-school education in Armenia</i> en één over de kwaliteitsproblemen in ECEC <i>Preschool in Armenia. Background paper</i>. Jan Peeters werd gevraagd om bedenkingen en aanvullingen te formuleren bij beide projecten. Er werd een voorstel uitgewerkt om dit via het EQF-model, dat we reeds in zeven post-communistische landen (ECA) hadden toegepast, te doen. Na een onderzoek van de voornaamste in het Engels vertaalde documenten, werd door Katrien Van Laere en Jan Peeters een studiebezoek gebracht aan Armenië, met de gekende focusgroepen, interviews en field visits van 28 oktober tot 2 november 2018. Nieuw voor de twee onderzoekers was de confrontatie met lichte vormen van corruptie in het kleuteronderwijs.</p>
Proces 2019	<p>UNICEF Georgië en Bosnië-Herzegovina Er wordt met stakeholders die meewerkten aan de beide kwaliteitsonderzoeken een ERASMUS+ project ingediend over de trainingen in deze landen, waarbij VBJK partner is.</p> <p>UNICEF Oekraïne Het draft rapport wordt door medewerkers van UNICEF en het Ministerie nagelezen en zal in februari worden gefinaliseerd en later in het voorjaar worden voorgesteld aan stakeholders, onderzoekers en beleidsmakers in Oekraïne.</p> <p>Open Society Foundation Armenia Het rapport van de analyse van de kwaliteit in samenwerking met het Institute for Public Policy zal verschijnen in het voorjaar van 2019. In de loop van 2019 zal nagegaan worden of er interesse is bij internationale uitgeverijen voor een Special Issue over de doorlichting van de kwaliteit op basis van het EQF in volgende acht landen: Albanië, Bosnië-Herzegovina, Kosovo, Montenegro, Servië, Georgië, Oekraïne en Armenië.</p>
Beoogd resultaat 2019	De definitieve rapporten van Oekraïne en Armenië worden gepubliceerd.

4.10 UNICEF New York: To Develop/Strengthen the pre-primary Workforce in LMIC's (UNICEF / UNESCO)

Looptijd:	mei 2018 - eind 2019
Projectcoördinatie:	Jan Peeters
Projectuitvoering:	Jan Peeters & Ayça Alaylı
Financiering:	UNICEF
Doelstelling	In samenwerking met de Global Office van UNICEF in New York, <i>Low & Middle Income Countries</i> ondersteunen bij het realiseren van de Sustainable Developmental Goals van de UN (2 en 4C-4C1): de training en kwalificatie van de medewerkers van ECEC.
Resultaat 2018	In de <i>Sustainable Developmental Goals</i> van de United Nations krijgt ECEC een belangrijke plaats en zowel UNICEF als UNESCO nemen initiatieven om LMIC's te ondersteunen om deze goals te implementeren:

- Goal 2 seeks to ensure that by 2030 “all girls and boys have access to quality Early Childhood development, care and pre-primary education so that they are ready for primary education”.
- Goal 4C-4C1: about increasing the supply of qualified teachers at a relevant level in pre-primary education by pre-service and in-service training.

UNICEF Global Office New York. Pathways to Develop/ Strengthen the pre-primary Workforce in LMIC's

Om de landen te ondersteunen om de goals te realiseren schreef UNICEF Global Office een studie uit die moest leiden tot een soort handleiding waarin alle LMIC's zich zouden kunnen terugvinden om hun workforce te trainen, zowel initiële opleiding als trainingen voor zij die al dan niet geschoold reeds in dienst zijn. In de zomer van 2018 werd door Jan Peeters en freelance-medewerkster Ayça Alayli een *white paper* geschreven en deze werd besproken tijdens een Webinar met experts uit de hele wereld.

In het najaar werd op basis van die *white paper* gestart met het uitschrijven van een *guidance instrument* en de draft was klaar op het einde van het jaar.

UNESCO: Thematic group on early childhood care and education (ECCE)

De voorbije jaren (2014-2017) werd Jan Peeters betrokken bij de voorbereiding van de wereldwijde survey van UNESCO over ECEC Workforce. In 2018 werd hij uitgenodigd op de UNESCO 11th Policy Dialogue Forum, Taskforce on Teacher Education in Jamaica (5 tot 9 november 2018) om er de keynote te geven voor de Session of the Thematic Group on Early Childhood Care and Education (ECCE).

De UNESCO 'Thematic group on early childhood care and education (ECCE)' gaf een document uit naar aanleiding van de discussies tussen experts over kwalificaties en training van de ECEC Workforce dat wereldwijd verspreid wordt en waarin expliciet verwezen wordt naar elementen uit de keynote.

Proces 2019

UNICEF Global Office New York. Pathways to Develop/Strengthen the pre-primary Workforce in LMIC's

In het voorjaar van 2019 wordt de draft van het Guidance Instrument gereviewd door tien experts afkomstig uit alle delen van de wereld en uit verschillende internationale organisaties. Daarna zullen Jan Peeters en Ayça Alayli in samenwerking met een medewerker van UNICEF NY, deze opmerkingen verwerken en het instrument finaliseren.

4.11 Routledge Boek over European Quality Framework

Looptijd:	juli 2017 - mei 2019
Projectcoördinatie:	Jan Peeters
Projectuitvoering:	Jan Peeters & Ankie Vandekerckhove
Financiering	Open Society Foundation

Doelstelling	Werk van VBJK en partners over European Quality Framework en Transatlantic Forum for Inclusive Early Years vastleggen in een boek voor beleidsmensen, onderzoekers en stakeholders uit zeer uiteenlopende landen.
Resultaat 2018	Na de Summer Course aan de Central European University in Budapest werd het plan opgevat om op basis van de artikels en Powerpointpresentaties die voor deze cursus werden aangemaakt, een boek te publiceren tegen de volgende cursus die gepland was in de zomer van 2019. De Central European University raakte echter in conflict met de overheid en besloot de universiteit over te plaatsen naar Wenen, waardoor de cursus niet kon doorgaan. Toen ook het boekvoorstel niet werd weerhouden voor de betreffende <i>book serie</i> van Routledge, hebben Ankie Vandekerckhove en Jan Peeters besloten het project on hold te zetten.

4.12 Samenwerking met de Universiteit van Parma (IT)

Looptijd:	2017 - 2020
Projectcoördinatie:	Nima Sharmahd
Projectuitvoering:	Nima Sharmahd
Financiering	Universiteit Parma – Department of Humanities, Social Sciences and Cultural Industries
Doelstelling	Via samenwerking met de Universiteit van Parma, uitwisseling tussen Vlaanderen en Italië realiseren over pedagogische projecten voor o tot 12 jaar.
Resultaten 2018	Nima Sharmahd, medewerker VBJK, is van november 2017 tot november 2020 gastprofessor aan de Universiteit van Parma - Departement Psychologie. Dit hebben we aangegrepen om de samenwerking met de Universiteit van Parma uit te bouwen en uitwisseling over ECEC te realiseren. Die uitwisseling is interessant om diverse redenen. ECEC-voorzieningen in Parma hebben een rijke traditie in pedagogisch documenteren en pedagogische begeleiding. Daarnaast kent Italië, net als Vlaanderen, een <i>split-system</i> en werd er recent beslist om in te zetten op een betere integratie van kinderopvang en kleuteronderwijs. De samenwerking resulteerde in de indiening en goedkeuring van het EDUCAS-project (zie 3.10). Daarnaast liep een studente van de Universiteit Parma, in het voorjaar van 2018, gedurende drie maanden stage bij VBJK.

5 Adviesverlening en netwerking

5.1 Vlaanderen

5.1.1 Ambtelijke werkgroep 'Investeren in de omgeving van kinderen: transities' en ev. werkgroepen in kader van actieplan

Advies

Looptijd: 2015 - onbepaald

Financiering: partnerschapsakkoord Kind en Gezin

In 2015 startte een ambtelijke werkgroep van de departementen onderwijs, welzijn, inburgering en armoedebestrijding over 'Investeren in de omgeving van kinderen: transities'. Het doel is een gezamenlijke visie ontwikkelen op de transitie tussen thuis, kinderopvang en de kleuterschool en acties formuleren over een warme transitie voor alle kinderen. Centraal staan volgende vragen: Wat hebben gezinnen, gemeenschap en voorzieningen nodig om transities succesvol te laten verlopen? Hoe kunnen praktijk en beleid – over sectoren/domeinen heen – hierop een antwoord bieden? Welke uitdagende acties of initiatieven kunnen bijdragen aan het ontwikkelen van de noodzakelijke continuïteit? Een VBJK-medewerker, Katrien Van Laere, is een van de externe consultants betrokken in dit proces. Meer bepaald is zij betrokken in de werkgroep communicatiematerialen waar bestaande communicatiematerialen van de Vlaamse overheid geanalyseerd worden en een nieuw instrument gemaakt wordt om Vlaamse en lokale overheden te ondersteunen in het communiceren naar ouders over de transitie. VBJK heeft op vraag van de werkgroep een lezing gegeven op het transitieseminarie in Ronse/Geraardsbergen en workshops gegeven samen met vertegenwoordigers van de werkgroep op de conferentie 'Jong in de Buurt'.

5.1.2 Adviesverlening aan Klasse bij ontwikkeling filmpjes in het kader van het project Kleine Kinderen, Grote Kansen

Advies

Looptijd: januari 2018 - juni 2018

Financiering: partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Klasse maakte in opdracht van de Koning Boudewijnstichting (kleine kinderen, grote kansen) vier didactische filmpjes voor leerkrachten en lerarenopleiders over talige interactie, socio-emotionele ontwikkeling/relaties, executive functies en dialoog met ouders. In deze filmpjes wordt een klaspraktijk gefilmd en krijgt de leerkracht advies van experts over hoe de praktijk anders te organiseren, zodat er beter met diversiteit en kansarmoede kan omgegaan worden. Voor het

filmpje 'Dialogo met ouders', is Katrien Van Laere samen met Prof. dr. Ruben Verlinden (UGent, Vakgroep Onderwijskunde) een van de gevraagde experten. Deze filmpjes worden vooral gebruikt in de opleiding kleuteronderwijs.

5.1.3 Lokaal Overleg Kinderopvang, Stad Gent

Advies

Looptijd: tot eind 2019

Financiering: /

Jan Peeters is voorzitter van het Lokaal Overleg Kinderopvang van de Stad Gent.

5.1.4 Stuurgroep sociale functie, Kind en Gezin

Advies

Looptijd: 2015 – onbepaald

Financiering: partnerschapsakkoord Kind en Gezin

VBJK nam ook in 2018 actief deel aan de Stuurgroep Sociale Functie, een overlegforum georganiseerd door Kind en Gezin. In de stuurgroep zitten zowel aanbieders van voorzieningen, koepelorganisaties als vertegenwoordigers van de doelgroepen. Dit wordt gecontinueerd in 2019.

5.1.5 Adviesraad Gezin VGC

Advies

Looptijd: onbepaald

Financiering: partnerschapsakkoord Kind en Gezin

VBJK nam in 2017 als expert deel aan de Adviesraad Gezin van VGC. Dit orgaan verleent VGC advies over kinderopvang en preventieve gezinsondersteuning in Brussel. Deelname aan dit adviesorgaan laat ons toe om evoluties en knelpunten in het werkveld en lokaal beleid op te volgen.

Dit wordt gecontinueerd in 2019.

5.1.6 Sectoroverleg Kind en Gezin

Advies

Looptijd: onbepaald

Financiering: partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Sandra Van der Mespel neemt deel aan het sectoroverleg kinderopvang, georganiseerd door Kind en Gezin.

5.1.7 Congrescomité EXPOO

Advies

Looptijd: 2018

Financiering: Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Liesbeth Lambert participeerde aan het congrescomité ter voorbereiding van het EXPOO-congres op 4 december 2018. Het congrescomité gaf input over het programma en aanpak van het congres.

5.1.8 Resonansgroep inclusieve kinderopvang

Advies

Looptijd: onbepaald

Financiering: Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Kind en Gezin organiseert de resonansgroep inclusieve kinderopvang. Verschillende stakeholders betrokken bij inclusieve kinderopvang nemen hieraan deel. Het biedt een forum om het inclusieve beleid van Kind en Gezin te bespreken en op te volgen. Veerle Vervaet en Caroline Boudry nemen vanuit VBJK deel aan deze resonansgroep.

5.1.9 Review board project Ouderschap en Opvoedingsondersteuning

Advies

Looptijd: 2019 - 2020

Financiering: Partnerschapsakkoord Kind en Gezin

Kind en Gezin werkt momenteel met een interne projectgroep aan een visietekst op ouderschap en opvoedingsondersteuning. In dit kader wordt er ook een review board georganiseerd van (externe) deskundigen om op gezette tijden de werkzaamheden en output van de projectgroep te toetsen. Sandra Van der Mespel neemt deel aan deze review board.

5.2 Internationaal

5.2.1 Participatie aan ISSA-netwerk

Advies

Looptijd: onbepaald

Financiering: OSF

ISSA, International Step by Step Association, is een breed netwerk actief in meer dan 30 landen uit Europa en Centraal-Azië. VBJK is full member van dit netwerk. Chris De Kimpe zetelt in het Program Committee van ISSA. Andere VBJK-medewerkers namen in 2018 deel aan de jaarlijkse ledenvergadering (Kroatië). Daarnaast organiseerden we samen met Arteveldehogeschool een Peer Learning Activity over de Wanda methodiek. ISSA stelt VBJK in staat om ontwikkelingen in ECEC (Early Childhood Education and Care) in diverse landen te volgen. De Europese en wereldwijde samenwerkingsverbanden die VBJK

binnen ISSA kan aangaan, laten ons ook toe om samen met partnerorganisaties nieuwe internationale projecten te ontwikkelen.

5.2.2 Stuurgroep NESETII

Advies

Looptijd: tot eind 2019

Financiering: Europese Commissie

NESET II wil beleidsmedewerkers uit diverse landen relevante onderzoeksresultaten aanleveren over de sociale dimensie van educatie en opleiding. Het NESET II-netwerk heeft tot doel advies te geven aan de Europese Commissie, research reviews te produceren en een lijst te maken van onderzoekers in Europa die research opzetten over de sociale aspecten van onderwijs en vorming.

Jan Peeters is lid van de groep die NESET II aanstuurt (NESET II Network). Deze groep van Europese onderzoekers maakt een selectie van mogelijke thema's voor beleidsonderzoeken en stuurt deze suggesties door naar de Europese Commissie, die dan beslist welke teasers geselecteerd worden. In 2018 vonden twee bijeenkomsten plaats met de Europese Commissie DG EAC unit A4 (onderzoek in Education) die geleid wordt door Jan Pakulski.

Facts and figures 2018

1 Communicatie

Sinds enkele jaren werkt VBJK stapsgewijs aan communicatie. In 2018 werkte VBJK de nieuwe website verder uit, slaagde erin om thema's in de publieke media aan te kaarten en zette verder in op communicatie via sociale mediakanalen. Op deze manier willen we de expertise die VBJK ontwikkelt, delen met verschillende doelgroepen in het werkveld (van praktijk- tot beleidsmedewerker) en de publieke opinie meenemen in bepaalde nieuwe evoluties. Bovendien heeft VBJK ook een nieuwe communicatiemedewerker. Wouter Bulckaert heeft de expertise en ervaring van dertien jaar (eind-)redacteurschap bij het onderwijsmagazine meegenomen naar VBJK. Dat leidt tot nieuwe impulsen op sociale mediakanalen, website, in persberichten en in interactie met het (kleuter)onderwijslandschap.

Website

VBJK heeft de (sinds 2017 nieuwe) website verder uitgebouwd. Wouter Bulckaert en Mike De Cloedt bewerken de *back-end* zelf, met positieve resultaten:

- De missie en visie van VBJK staan helder uitgeschreven, de bezoeker zie onmiddellijk op welke werkvelden VBJK actief is en welke thema's we naar voren schuiven.
- De projecten staan helder opgelijst en omschreven. Ze worden ook aangevuld met bijhorende rapporten, artikels, filmmateriaal ...
- Elke publicatie heeft een volwaardige pagina. Waar mogelijk vullen we dit aan met extra rapporten, artikels en filmmateriaal en linken we naar de bijhorende projecten.
- De nieuwsberichten die we online plaatsen, brengen inhoudelijke standpunten of inspiratie voor praktijk en beleid. Deze aanpak verschilt met vroeger: we brengen inhoud; nieuwsberichten waarmee we initiatieven, evenementen, projecten ... van partnerorganisaties aankondigen, plaatsen we op onze sociale mediakanalen.
- Voor elk congres, elk studiedag, elke training, ... maken we een pagina aan. Omdat hierdoor meer eventpagina's verschijnen, wordt meteen duidelijk dat VBJK daarop inzet.
- Van trailer tot volledige documentaire: het filmmateriaal van VBJK integreren we verder in de website. Op projectpagina's of publicatiepagina's kunnen bezoekers dus doorklikken naar gratis filmmateriaal dat ze kunnen gebruiken in teamoverleg, lerende netwerken, vormingen en opleidingen. Voor een overzicht van al ons beeldmateriaal kunnen medewerkers en verantwoordelijken uit het werkveld, studenten, docenten en iedereen die interesse heeft in het werken met jonge kinderen nog steeds terecht op www.vimeo.com/vbjk. Het beeldmateriaal over kinderopvang, buitenschoolse opvang en opvoeding van kinderen van 0 tot 12 jaar kan er vrij bekeken worden. Het online videoarchief werd in 2018 verder aangevuld en telt momenteel 91 digitale video's waarvan er 62 vrij bekeken kunnen worden. De 29 'verborgen' video's omvatten het groeiende online archief voor beeldmateriaal uit verschillende projecten waarin met video werd gewerkt.

De jaarstatistieken tonen dat onze films in 2018 in 76 landen werden afgespeeld, met een totaal van 5 660 'plays', 1 147 'finishes' en 21 846 'impressions'.

De drie meest bekeken films in 2018 waren:

- *Over de Streep* (1 313 views)
- *Groeien in de Gezinsopvang* (684 views)
- *Ubuntu* (ENG) (362 views)

Van partnerorganisaties blijven we horen dat de website fris en uitnodigend is. Doordat bezoekers steeds kunnen doorklikken naar andere relevante items (een evenement wordt bijvoorbeeld gekoppeld aan een project, een werkveld, een thema of een nieuwsbericht), krijgen bezoekers ook een goed beeld van de brede vernieuwing waar VBJK aan werkt, van de nationale en internationale netwerken waarin VBJK is ingebed en van de waaier aan projecten en publicaties.

Dat dit goed werkt, merken we ook aan de bezoekersresultaten. In 2018 raadpleegden **17 528 bezoekers** de website van VBJK, samen goed voor **79 102 paginaweergaven**. We merken op dat we met de nieuwe website, jaar na jaar, een steeds groter bereik hebben (ongeveer 4 500 extra bezoekers, goed voor 10 000 extra paginaweergaven).

De meeste bezoekers komen uit Vlaanderen, maar de website werd daarnaast ook geraadpleegd door bezoekers uit **meer dan 140 landen**.

Overzicht:

1 Algemene cijfers bezoekers

Unieke bezoekers	17 528
Sessies	27 472
Paginaweergaven	79 102
Paginaweergaven per sessie	2,88
Gemiddelde sessieduur	2 min. 37 sec.
Bounce percentage	57,60 %

2 Top 5 bezoekende landen

	Gebruikers
België	13 066 (74%)
Verenigde staten	820 (4,6%)
Nederland	796 (4,5%)
Filippijnen	389 (2,2%)
India	227 (1,3%)

*OPM: - totaal aantal bezoekende landen: 140
- aantal landen met meer dan tien bezoekers per jaar: 53

3 Contactopnames

In 2018 ontvingen we via de VBJK-website:

- 85 inquiries (inlichtingen inwinnen via de contactpagina)
- 122 publication requests
- 41 project requests

Sociale en publieke media

VBJK heeft een kanaal op Twitter (www.twitter.com/VBJKvzw) en op Facebook (www.facebook.com/VBJKvzw). Wouter Bulckaert onderhoudt sinds september 2018 deze kanalen, onder meer met de suggesties en links die collega's doorgeven, en door op structurele basis posts te volgen van prioritaire partners. **Onze facebookpagina heeft 915 volgers** (tegenover 678 in 2017, dat is + 28 %). **Op twitter heeft VBJK 321 volgers** (tegenover 243 in 2017, dat is + 31 %), onder hen enkele *influencers* die onze berichten regelmatig retweeten. Via facebookberichten willen we onze inhoud dicht bij het werkveld brengen; via twitter willen we,

nationaal en internationaal, de relevante beleidsmakers, onderzoekers en actors of change bereiken.

Daarnaast werkt VBJK aan versterkte relaties met pers en publieke media. Bedoeling is deze perscontacten in te kunnen zetten om inhoudelijk te reageren wanneer onze thema's in de actualiteit komen en om proactief eigen onderzoekresultaten en nieuwe relevante inzichten onder de aandacht te brengen. Naar aanleiding van het boek 'De staat van het kind. Het kind van de staat' is Wouter Bulckaert er via een persbericht in geslaagd om het thema toegankelijkheid van de kinderopvang in diverse media (onder andere De Tijd en De Standaard en Radio 1) te krijgen, en het thema transitie van kinderopvang naar kleuteronderwijs via een persbericht n.a.v. de AMIF-slotconferentie in diverse media (onder andere De Standaard) te krijgen.

Documentatiecentrum

VBJK biedt gespecialiseerde documentatie aan over kinderopvang, buitenschoolse opvang en opvoeding van kinderen van 0 tot 12 jaar voor medewerkers en verantwoordelijken uit het werkveld, studenten, docenten en iedereen die interesse heeft in het werken met jonge kinderen. Het documentatiecentrum werd in 2018 rijkelijk **aangevuld met 275 publicaties** zoals recent verschenen boeken, brochures, rapporten, audiovisueel materiaal en andere publicaties over kinderopvang en opvoedingsondersteuning in verschillende Europese talen. Verder proberen we zoveel mogelijk documenten online te plaatsen: op onze nieuwe website kunnen bezoekers artikels en rapporten downloaden en films bekijken. Geïnteresseerden kunnen evenwel nog steeds de bibliotheek bezoeken en digitaal op zoek gaan naar publicaties. Daarvoor is steeds een laptop voor bezoekers beschikbaar. **Gemiddeld telden we een tiental externe ontleners per week, waarbij er wekelijks ongeveer vijftwintig publicaties werden ontleend**, de eigen medewerkers niet inbegrepen.

Research Gate

VBJK-medewerkers stellen wetenschappelijke artikels, al dan niet geschreven in samenwerking met andere onderzoekers, ter beschikking via het platform Research Gate. Op deze manier wordt de know-how, zowel nationaal als internationaal, verspreid. In tegenstelling tot downloads op onze eigen website verleent Research Gate zich ertoe om auteursrechtelijk beschermde artikels toch te verspreiden onder professionelen. De door onze experts geüploadde artikels werden ondertussen **1 370 keer geciteerd** en **28 211 keer gelezen**. We tellen momenteel **179 research items** die door onze experts werden geüpload op Research Gate.

Medewerkers

Website en sociale media

- Wouter Bulckaert
(communicatie, contentbeheer website, publieke media, sociale media ...)
- Mike De Cloedt
(support website, coördinatie / verwerking *inquiries & requests*, beheer inschrijvingen, documentatiecentrum, Vimeo ...)

Research Gate

- Brecht Peleman
- Jan Peeters
- Hester Hulpia
- Katrien Van Laere
- Ankie Vandekerckhove
- Nima Sharmahd

2 Evenementen

2.1 VBJK levert bijdrage aan evenementen

2.1.1 Keynotes op conferenties in België en Nederland

Peeters, J., **Over de zin tussen zin en onzin van de kloof tussen opvang en onderwijs.** Kindcentrum De Tandem, [Brugge](#), 20 maart 2018

Van Laere, K., **Zorgeloos naar de kleuterschool?** Dag van de peuter. Pedic, [Gent](#), Sint-Baafshuis, 4 oktober 2018 & 20 november 2018

2.1.2 Lezingen, workshops en debatten in België en Nederland

Boudry, C., **Drijven en zinken**, Kindcentrum De Tandem, WS spelenderwijs voor gezinnen en jonge kinderen, [Brugge](#), 24 februari 2018

Boudry, C., **Start, een warme transitie**, Kindcentrum de Tandem, Studiedag Basisonderwijs West-Vlaanderen, [Brugge](#), 24 februari 2018

Boudry, C., **Spelen, kinderspel?** VBJK en VCOK, Studiedag Kiddo-ontbijt, [Gent](#), 24 maart 2018

Boudry, C., **Spelen, kinderspel?** VBJK en VCOK, Studiedag Kiddo-ontbijt, [Roeselare](#), 21 april 2018

Boudry, C., **VBJK-publicaties en het pedagogische raamwerk**, Landelijke Kinderopvang, studiedag presentatie, [Wijgmaal](#), 24 april 2018

Boudry, C., **Zuiver water**, Kindcentrum De Tandem, Workshop: Spelenderwijs voor gezinnen en jonge kinderen, [Brugge](#), 28 april 2018

Boudry, C., **Kind zoekt cultuur?** Departement Cultuur, Kind en Gezin & VBJK, studiedag, [Leuven](#), 5 oktober 2018

Boudry, C., **Pedagogisch documenteren**, Djapo, studiedag, [Kessel-Lo](#), 4 december 2018

De Cloedt, M., Sharmahd, N. & Vervaet, V., **Toy for Inclusion, final conference.** VBJK en partners, [Gent](#), 19 november 2018

Hulpia, H., **Het MeMoQ-verhaal in een notendop.** Pedagogisch begeleidingsdienst Katholiek Onderwijs - studiegebied personenzorg, [Malle](#), 22 oktober 2018

Hulpia, H., **(How) Does integrated work contribute to improving the quality of services?** ISSA, ISSA workshop on quality, [Zagreb](#) (Croatia), 26th October 2018

Hulpia, H., **Rondetafel met H.M. de koningin.** Iedereen Leest, [Boutersem](#), 16 november 2018

Van Laere, K. & Peleman, B., **Transitie, de overgang naar het kleuteronderwijs en zorg in het kleuteronderwijs**. Departement onderwijs, Infomiddag voor Departement Onderwijs, Agodi en kabinet onderwijs, [Brussel](#), 22 januari 2018

Van Laere, K., **Wat leren we van ouders, kleuterleiders en kinderbegeleiders over transitie?** Koning Boudewijnstichting, Lerend netwerk evaluatie, [Brussel](#) (Kind en Gezin), 2 maart 2018

Van Laere, K., Peleman, B., Jacobs, K. & De Meerleer, S., Tussen thuis, kinderopvang en kleuterschool: een warme overgang. Kind & Gezin, VVSG & Stad Mechelen, Conferentie: Jong in de buurt, [Mechelen](#), 24 april 2018

Van Laere, K., Saeys, T., Schokaert, H. & Buyl, N., **Presentatie START**. Koning Boudewijnstichting, Conferentie Kleine kinderen grote kansen, [Brussel](#) (K&G Vlaams Parlement), 28 mei 2018

Van Laere, K., **Samen zorg dragen voor een warme instap in de kleuterklas!** Arteveldehogeschool, Scoren in Samenspel, [Gent](#) (Ghelamco Arena), 7 juni 2018

Van Laere, K., Saeys, T., Schokaert, H. & Buyl, N., **Zorgeloos naar de kleuterschool? Wat kinderopvang, kleuteronderwijs en welzijn voor elkaar kunnen betekenen ...** . Ambtelijke werkgroep transitie (Agodi, Departement Onderwijs, Kind & Gezin), Transitie-seminarie, [Ronse](#), 11 oktober 2018

Van der Mespel, S., **De impact van lokaal samenwerken aan kinderarmoedebestrijding in kaart?** EXPOO congres 2018. [Brussel](#), 4 december 2018

2.1.3 Keynotes op internationale studiedagen en congressen

Peeters, J., **Les enjeux de la mixité dans le secteur de la petite enfance**. Université de Rouen, Conférence sur la mixité, [Rouen](#), le 22 mars 2018

Peeters, J., **Towards a new initial training for ECEC teachers in Serbia**. UNICEF, [Belgrado](#) (Serbia), 20th April 2018

Peeters, J., **Importance of investing in Inclusive ECEC**. UNICEF Croatia Conference: For every child a kindergarten, [Zagreb](#) (Croatia), 13th June 2018

Peeters, J. & Hester, H., **Study of quality of ECEC in Georgia**. Conference on ECEC in Georgia, UNICEF, [Tbilisi](#), 25th June 2018

Peeters, J., **Towards a new initial training for ECEC teachers in Georgia**. Conference on ECEC in Georgia, [Tbilisi](#) (Georgia), 25th June 2018

Peeters, J., **A European Perspective: Pathways to Professionalism in Early Childhood Education and Care Innsbruck**. Conference of Universität Innsbruck, Professionalisierung des elementarpädagogischen Personals-Internationale Befunde und Perspektiven für Österreich, [Innsbruck](#) (Austria), 13th June 2018.

Peeters, J., **What kind of continuous professional development is effective in ECEC**. EECERA, Chair of session on CPD, [Budapest](#) (Hungary), 29th-31st Augustus 2018

Peeters, J., **Continuous Professional Development within a competent system**. 23th meeting of the OECD Network on ECEC. Thematic discussion on workforce development, Paris, 3th October 2018

Peeters, J., **What does evidence say about features of effective teacher pre-and in-service training in ECEC?** UNESCO, Session of the thematic group on early childhood care and education (ECCE) 11th Policy Dialogue Forum Montego Bay, Jamaica, 7th November 2018

2.1.4 Lezingen, workshops en debatten op internationale studiedagen en congressen

Van Laere, K., **Before (pre)school readiness and beyond**. OECD, Lecture on OECD conference Transitions, Paris, 14th June 2018

Van Laere, K., **Lowering the compulsory school age. Means to what?** ISSA, Discussion table on ISSA' members meeting, Zagreb, 26th October 2018

Van Laere, K., **Can the subaltern speak? Exploring perspectives of parents on preschool**. EECERA, Self-organised symposium, Budapest, 29th August

2.1.5 Trainingen en gastcolleges binnen opleiding en vorming

Boudry, C., **Musea voor gezinnen en jonge kinderen Buggy tours**, Faro & Bond voor grote en jonge gezinnen. Training voor publiekmedewerkers musea, Brussel, 4-daags traject tussen 18 januari en 9 maart

Peeters, J., **De professionaliteitsdiscussie in de Vlaamse KO**. UGent, Lessenreeks ECEC, FPPW, Gent, 29 maart 2018

Van Laere, K., **Hoe vroeger naar de school, hoe beter? De idee van de leerplichtverlaging**. UGent, Departement Onderwijskunde, Les voor lerarenopleiding, Gent, 18 april 2018

Van Laere, K. & Peleman, B., **Zorg en leren bij de jongste kleuters**. Ugent, Departement sociaal Werk en sociale pedagogiek, Gastcollege Pedagogiek van Voorschoolse Voorzieningen, Gent, 19 april 2018

Van Laere, K., **Transitie naar de kleuterschool**. Erasmushogeschool, Les voor studenten kleuteronderwijs en PJK, Brussel, 22 oktober 2018

2.2 VBJK neemt deel aan evenementen

2.2.1 Bijwonen conferenties, studiedagen en studiebezoeken

Boudry, C., Van der Mespel, S. & Vervaeke, V., **Kleine Kinderen, Grote Kansen, transitiedag**. Koning Boudewijnstichting, Brussel, 28 mei 2018

Boudry, C., Sharmahd, N. & Vervaeke, V., **Inspiratiedag MeMoQ**. Kind en Gezin, Gent, 9 oktober 2018

- Bulckaert, W., **MeMoQ Inspiratiedag**. Kind & Gezin, **Brussel**, 4 oktober 2018
- Bulckaert, W., **KIDDO-dag**. VBJK & Dept. Cultuur, **Leuven**, 5 oktober 2018
- Bulckaert, W., **EXPOO-congres** (thema: Huizen van het Kind). EXPOO, **Brussel**, 4 december 2018
- Bulckaert, W., **AMIF-slotconferentie 'Kleuterparticipatie anders bekeken'**. VBJK & SDL, **Brussel**, 19 december 2018
- Hulpia, H., **Opstaan met ... Evelyne Delceur**. Universiteit Gent, **Gent**, 9 maart 2018
- Hulpia, H., **Eindconferentie INCH**. Universiteit Gent, Universiteit Antwerpen & Université de Liège, **Brussel**, 18 mei 2018
- Hulpia, H., **Kleine kinderen, grote kansen**. Koning Boudewijnstichting, **Brussel**, 25 mei 2018
- Hulpia, H., **ISSA workshop on quality**. ISSA, **Zagreb** (Kroatië), 25th-26th October 2018
- Hulpia, H., **ISSA council meeting**. ISSA, **Zagreb** (Kroatië), 27th October 2018
- Hulpia, H., **Arrow-Roots studienamiddag over bindmiddel, olifanten en samenwerkingsverbanden**. Arteveldehogeschool (Pronet). **Gent**, 30 augustus 2018
- Hulpia, H., **Global South Event**. CESSMIR, **Gent**, 18 september 2018
- Hulpia, H., **Congres Daadkrachtige steun bij opvoeden en ouderschap**. Nederlands Jeugd Instituut, **Utrecht** (Nederland), 1 oktober 2018
- Hulpia, H. & Lambert, L., **Klein_Kunst Inspiratiedag**. VBJK, Kind en Gezin en CJSM, **Leuven**, 5 oktober 2018
- Hulpia, H., **Kleuterparticipatie anders bekeken**. VBJK, **Brussel**, 17 december 2018
- Lambert, L., **Communicating the Message! REYN Advocacy Training**. ISSA and REYN, **Sophia**, 17th-18th May 2018
- Lambert, L., **Toy for Inclusion project - Conference: Community Based Early Childhood Education and Care (ECEC) for Roma Children & Families**. VBJK & International Child Development Initiatives – ICDI (NL), **Gent**, 19 november 2018
- Lambert, L., **Kleuterparticipatie anders bekeken, van ouderbetrokkenheid naar een ouder-schoolsamenwerking**. Lerend Netwerk AMIF 369, ESF – AMIF (Departement Werk en Sociale Economie; VBJK, centrum voor Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen, Universiteit Gent: Steunpunt Diversiteit en Leren & Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogie, **Brussel**, 17 december 2018
- Vandekerckhove, A., **CREAN conference, lezing TFIEY**. CREAN Université de Genève, **Genève**, 18-19 januari 2018
- Vandekerckhove, A., **Kick-off Koala**. Kind en gezin, KBS, **Brussel**, 8 maart 2018

Vandekerckhove, A., **Petite enfance: voyager, apprendre, changer; lezing jobshadowing EQUAP**. ONE, Université Liège, EXPERICE, Université de Paris, [Luik](#), 30 maart 2018

Vandekerckhove, A., **Training EQF**. ISSA, [Leiden](#), 25-26 juni 2018

Vandekerckhove, A., **Needs and care practices for refugees and migrants; lezing MyRef**. CESSMIR, [Gent](#), 17-19 september 2018

Vandekerckhove, A., **Reflectiedag onderzoek Buitenschoolse Opvang**. VGC, [Brussel](#), 30 november 2018

Van der Mespel, S., **Opstaan met ... Evelyne Delceur**. Universiteit Gent, [Gent](#), 9 maart 2018

Van der Mespel, S., **EXPOO-congres** (thema: Huizen van het Kind). EXPOO, [Brussel](#), 4 december 2018

Van der Mespel, S., **Conference Child Centred Diversity in Quality Early Childhood Education and Care**, Early Childhood Ireland, Dublin, 26 september 2018

Van der Mespel, S., **Dialogmoment Overbruggen**. Buurtwerk 't Lampeke, Leuven, 27 november 2018

Vervaet, V., **Jong in de buurt. Samen voor een lokaal gezinsbeleid**. Kind en Gezin, [Mechelen](#), 14 april 2018

Vervaet, V., **Geïntegreerde netwerken in de strijd tegen kinderarmoede**. INCh onderzoek. Kind en Gezin, [Brussel](#), 18 mei 2018

Vervaet, V., **Hoe maken we kinderopvang toegankelijk, voorstelling van het e-rapport**. Gezinsbond, [Brussel](#) 4 juni 2018

Vervaet, V., **Ouder-school samenwerking**. Pact-AMIF-proeftuin Brussel, [Brussel](#), 3 oktober 2018

2.2.2 Opleiding

Boudry, C., **Coachen doorheen de logische niveaus**, VSPW, [Sint-Amandsberg](#), 7 mei, 14 mei, 4 juni & 11 juni 2018

Bulckaert, W., **Fundraising training**. ISSA, [Leiden](#), 26-27 november 2018

3 Publicaties

3.1 Boeken & brochures

SDL, VBJK & Ugent. (De Mets, J., Van Laere, K., Vervaet, V. & Segers, M.) (2018) **Warm, welkom en wederkerig. Naar een goede ouder-schoolsamenwerking. Inspiratieboek voor kleuteronderwijs.** Brussel: ESF / AMIF.

3.2 Wetenschappelijke rapporten

Lannoye, F. & Lambert, L. (2018) **Jobshadowingtraject 'Sociale steun en cohesie'**. Rapport, Brussel

Peeters, J. & Hulpia, H. (2018). **Improving the quality of ECEC services in Georgia.** Report, Georgia

Peeters, J., Hulpia, H., NAEC, Janelidze, A., Kuparadze, M. & Sipurashvili, T. (2018). **Study on Quality of ECEC in Georgia.** Report, UNICEF, Tbilisi

Peeters, J. & Miskeljin, L. (2018) **Towards a new initial training for ECEC teachers in Serbia.** Report, UNICEF, Belgrade

Peeters, J. & Ayça, A. (2018) **Pathways to Develop / Strengthen the pre-primary Workforce in LMICs,** draft White Paper, UNICEF, New York

3.3 Wetenschappelijke artikelen

Van Laere, K., Van Houtte, M., & Vandebroek, M. (2018) **Would it really matter? The democratic and caring deficit in 'parental involvement'**. European Early Childhood Education Research Journal 26(2), 187-200

Van Laere, K., & Vandebroek, M. (2018) **The (in) convenience of care in preschool education: examining staff views on Educare.** Early Years 38(1), 4-18

Sharmahd, N., Peeters, J., Bushati, M. (2018) **Towards Continuous professional development: experiencing group reflection to analyse practice in Albania.** European Journal for Education Special Issue on Innovative Approaches towards Continuous Professional Development

Peleman, B., Jensen, B., Peeters, J. (2018) **Editors of Special Issue on Innovative Approaches towards Continuous Professional Development in ECEC.** European Journal for Education

Peleman, B., Lazzari, A., Peeters, J., Budginaité, I., Siarova, H., Huauari, H. & Cameron, C. (2018). **Continuous professional development and ECEC quality: Findings from a European systematic literature review.** Eur. J. Educ 2018/53_9_22

3.4 Artikelen / hoofdstukken in vaktijdschriften en boeken

Peeters, J. (2018). **Professionaliteitsdiscussie in Vlaamse Kinderopvang**. In Vandenbroeck, M. De staat van het kind. Het Kind van de staat. Naar een pedagogiek van de voorschoolse voorzieningen. Oud-Turnhout / 's Hertogenbosch: Gompel & Svacina

Van Laere, K. & Peleman, B. (2018) **Zelfstandigheid van jonge kinderen in de kleuterklas. Een schijnbare consensus**. Kleuters & ik, jaargang 34/4, p.26-30

Van Laere, K. & Peleman, B. (2018) **Zorg en leren bij de jongste kleuters**. M. Vandenbroeck (Ed.), De staat van het kind. Het kind van de staat. Naar een pedagogiek in voorschoolse voorzieningen. Turnhout: Gompel & Svacina

Van Laere, K. (2018) **Educare : dépasser la distinction entre apprentissages et soins. Expériences des tout-petits, des parents et des professionnels**. Grandir à Bruxelles, 35, p. 4-7

Van Laere, K, Boudry, C., Lazzari, A., Balduzzi, L, Režek, M & Prodger, A. (2018) **Sustaining warm and inclusive transitions across the early years (START): facilitating collaborative learning of childcare workers, preschool and primary school teachers**. Learning for well-being magazine, no. 6, str. 1-10, <https://www.l4wb-magazine.org/mago6-art-03>. [COBISS.SI-ID 3323735]

3.5 Artikelen in KIDDO

Boudry, C. (2018) Okiddo. **Rikketiketik, Samen trommelen**. KIDDO 1 p. 18-19

Boudry, C. (2018) Okiddo. **Schimmen & schuimvlokken, Een verhaal kun je vertellen, spelen, zingen, dansen ...** KIDDO 2 p. 18-19

Boudry, C. & Van Laere, K. (2018) Middenkatern. **De school (en buitenschoolse opvang) in dialoog met ouders**. KIDDO 2 p. 20-22

Boudry, C. (2018) Okiddo. **Ramen poetsen met water en zeep (en véél schuim!)**. KIDDO 3 p.18-19

Boudry, C. (2018) Okiddo. **Voor & Na activiteit, over rustige drukte en gerecycled materiaal**. KIDDO 4 p. 14-15

Boudry, C. (2018) Okiddo. **Schilderen met geluid**. KIDDO 5 p. 18-19

Boudry, C. (2018) Okiddo. **Muziek zonder noten. Op het ritme van de metronoom en ... waterdruppels**. KIDDO 5 p. 18-19

Lambert, L. & Lannoye, F. (2018) Middenkatern. **Jobshadowing**. KIDDO 5 p. 20-22

Peeters, J. (2018) Pedagogisch artikel. **Beste KIDDO-lezer - Een terugblik op 40 jaar werken in de kinderopvang**. KIDDO 3 p. 10-13

Peleman, B. & Van Laere, K. (2018) Middenkatern. **Kwaliteitsvolle interacties, Voor elke kleuter, op elk moment**. KIDDO 1 p. 20-22

Peleman, B. & Van Laere, K. (2018) Middenkatern. **Over de streep. Een warm onthaalbeleid in de kleuterklas.** KIDDO 3 p. 20-22

Peleman, B. & Van Laere, K. (2018) Middenkatern. **Zorg? Dat is tegelijk geborgenheid bieden en zelfstandigheid bevorderen.** KIDDO 4 p. 20-22

Rutgeerts, E. (2018) Voorwoord. **De ene prikkel is de andere niet.** KIDDO 1 p. 3

Rutgeerts, E. (2018) Op de plank. **Ontmoeten is simpel.** KIDDO 1 p. 13

Rutgeerts, E. (2018) Op de koffie bij ... **Begeleidster in de buitenschoolse opvang Juliette Saenen.** KIDDO 2 p. 9

Rutgeerts, E. (2018) Voorwoord. **Pionier in de kinderopvang.** KIDDO 3 p. 3

Rutgeerts, E. (2018) Op de koffie bij ... **Coördinator Huis van het Kind Temse Shana Van Royen.** KIDDO 4 p. 9

Rutgeerts, E. (2018) Voorwoord. **Verwondering / Bewondering.** KIDDO 5 p. 3

Rutgeerts, E. (2018) Op de koffie bij ... **Publieksmedewerker Museum Dr. Guislain Saïdya Vanhooren.** KIDDO 5 p. 9

Rutgeerts, E. (2018) Pedagogisch artikel. **Zing, dans, spring, bouw, dicht, krabbel en bewonder.** KIDDO 5 p. 10-13

Rutgeerts, E. (2018) Middenkatern. **Een staaltje Klein_Kunst. Wie biedt kunst en cultuur voor de allerjongsten.** KIDDO 5 p. 20-22

Van Laere, K. (2018) Middenkatern (VL). **Een warm onthaalbeleid in de kleuterklas. Over de streep.** KIDDO 3 p. 20-22

3.6 Interviews

Vervaeke, V., Lezing voor VLEVA. **Voorstelling AMIF-project "Inburgering van laaggeletterde moeders": aan integratie werken door samenwerking tussen partners uit verschillende sectoren.** Europese fondsen voor de integratie van personen van buitenlandse herkomst, 11 december 2018

3.7 Films

Miskeljin, L. & Sharmahd, N. (2018) **Diversity and diversification in ECEC practices: Considerations from Serbia.** Eur J Educ. 2018; 00:1-10. <https://doi.org/10.1111/ejed.12266>

Peeters, J., Sharmahd, N. & Budginaite, I. (2018) **Early Childhood Education and Care (ECEC) assistants in Europe: Pathways towards continuous professional development (CPD) and qualification.** Eur J Educ. 2018; 53:46-57. <https://doi.org/10.1111/ejed.12254>

Sharmahd, N., Peeters, J. & Bushati, M. (2018) **Towards continuous professional development: Experiencing group reflection to analyse practice.** Eur J Educ. 2018; 53:58-65. <https://doi.org/10.1111/ejed.12261>

4 Overzicht van de verkoop en verspreiding van trainingsmaterialen

4.1 Audiovisueel materiaal

DVD	2014	2015	2016	2017	2018
Dat lust ik héél héél graag	-	-	4	13 *5	7 *1
Knopjesman	81 8*	23 2*	43 6*	20 *2	7 *1
Het verhaal van taal	38	12	13	6	7
Flammable	3	1	-	-	*1
Wiegelied voor Hamza	38	25	22	4	6
Childcare Stories	210 64*	9 9*	3 3*	8	6
Opvangouders bouwen aan een pedagogiek	8 1*	5	4	3	-
Toowey-Toowey	3	6	4	3	-
Creatief omgaan met kwaliteit	12	8	5	-	-
Totaal	466	100	107	64	36

Noot: * gratis verspreide exemplaren

4.2 Boeken, vorming- en trainingsmaterialen

➤ Verkoop in Nederland door SWP en in Vlaanderen door EPO

Publicaties/boeken	2014	2015	2016	2017	2018
Documenteren voor jonge kinderen	276	334	430	269	90
Gepeuter	128	242	199	162	37
Blik van de Yeti	191	535	320	400	294 *1
Spiegeltje, spiegeltje	833	935	291	768	350
In verzekerde bewaring	149	147	49	29	49
Pedagogisch management in de kinderopvang	492	388	197	377	209
Ontvlambare Vingers	104	186	27	-	66
The Construction of a New Profession	-	-	-	-	-

Kinderopvang met Sociale Functie	291	252	416	535	150
Totaal	2 464	3 019	1 929	2 540	1 246

Noot: * gratis verspreide exemplaren

➤ Verkoop in België door VBJK

Publicaties/boeken	2014	2015	2016	2017	2018
Warm, welkom en wederkerig	-	-	-	-	250**
Pathways to Professionalism in ECEC	-	-	4	*28	4
Wanda (CZ, HUN, CRO, SLOV) (verkoop via Blurb)	-	-	120	30	7
Wanda meets ISSA: Facilitator's Manual	-	-	-	54	6
Wanda meets ISSA: Facilitator's Manual (verkoop via Blurb)	-	-	-	12	7
Wanda: Group reflection for professional development in ECEC	-	-	5	12	12
Wanda: Group reflection for professional development in ECEC (verkoop via Blurb)	-	-	-	1	1
Wanda	345 41*	5 10*	3 18*	68	170
De school is uit	1	5	5	-	2
Familie. Een vormingspakket om te praten over gezinnen	31	4	3	-	9
The Construction of a New Profession	10 1*	3	1	1 *1	-
De Warme Professional	5	3	3 2*	-	1
Repenser l'éducation des jeunes enfants	-	-	-	-	-
Huis van het Kind In-Zicht	-	-	-	80	5
Huis van het Kind In-Zicht (verkoop via Blurb)	-	-	-	23	10
totaal	849	158	365	310	484

Brochures ¹	2014	2015	2016	2017	2018
Diversiteit en sociale inclusie - Een verkenning van competenties voor beroepen voor jonge kinderen	7*	-	5	-	-
Competence Requirements in Early Childhood Education and Care (CoRe)	-	-	-	-	-
Valuing the work: a 0-6 profession and parity with school teachers	-	-	-	-	-

¹ Gratis ter beschikking via www.vbjk.be (downloads): Zin verlenen aan praktijk, Inclusie van kinderen met specifieke zorgbehoeften, Ouderparticipatie, ook voor vaders, Buurtgerichte kinderopvang, Flexibele kinderopvang, Werken met mannen en vrouwen in een gemengd team

5 Financieel verslag

Ouderparticipatie: ook voor vaders	45 9*	63	61	24	-
Inclusie van kinderen met specifieke zorgbehoeften	20	28	4	2	1
Inclusion des enfants ayant des besoins spécifiques	24	-	3	-	-
Zin verlenen aan praktijk	32	2	2	-	-
totaal	137	93	75	26	1

Noot: * gratis verspreide exemplaren

** gratis disseminatie op de AMIF-conferentie op 17 december 2018 (gesubsidieerd door ESF)

+ via inquiries per mail (enkel de verzendingskosten worden gefactureerd)

Andere	2014	2015	2016	2017	2018
Andere: Toolkit 'Documentation of families'	-	-	-	-	-
Werkmap: Onthaalouders (werkende + kandidaat onthaalouders)	520	1 400	86	*75	1 000
totaal	520	1 400	86	75	1 000
Verkopen: totaal	4 436	4 770	4 562	2 999	2 767

Noot: *gratis verspreide exemplaren

4.3 Tijdschriften

Abonnementen KIDDO	2014	2015	2016	2017	2018
België	1 360	1 400	1 498	1 400	1 385
Nederland	2 200	1 500	1 508	1 500	1 330
Totaal	3 560	2 900	3 006	2 900	2 715

Vernieuwing in de
Basisvoorzieningen
voor Jonge Kinderen
Centre for Innovation
in the Early Years
Centre d'Innovation de
la Petite Enfance

a Raas Van Gaverestraat 67A
9000 Gent, Belgium/Belgique
t +32 (0)9 232 47 35
f +32 (0)9 232 47 50
e info@vbjk.be **w** www.vbjk.be

